

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

CENTRUM BIOLOGIE, GEOVĚD A
ENVIGOGIKY

**Stav výuky tematického celku místní
region na základních školách v
Karlovarském kraji**
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Matoušek

Geografie se zaměřením na vzdělávání, Ge-Tv

Vedoucí práce: RNDr. Václav Štacke, Ph.D.

Plzeň 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně, s použitím odborné literatury a pramenů, uvedených v seznamu, který je součástí této bakalářské práce.

Plzeň, 29. duben 2019

.....

vlastnoruční podpis

Poděkování

Rád bych poděkoval panu RNDr. Václavu Stacke, PhD. za vedení práce a pomoc při konzultacích, které mi pomohly vypracovat bakalářskou práci. Dále bych chtěl poděkovat všem učitelům, kteří mi umožnili zrealizovat polostrukturovaný rozhovor na jejich škole.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin MATOUŠEK**

Osobní číslo: **P15B0379P**

Studijní program: **B1001 Přírodovědná studia**

Studijní obor: **Geografie se zaměřením na vzdělávání**

Název tématu: **Stav výuky tématického celku místní region na základních školách v Karlovarském kraji**

Zadávací katedra: **Centrum biologie, geověd a envigogiky**

Zásady pro vypracování:

1. Studium literatury.
2. Studium kurikulárních dokumentů.
3. Příprava polostrukturovaného rozhovoru.
4. Realizace rozhovorů s učiteli v KV kraji.
5. Hodnocení didaktických pomůcek.
6. Vertifikace/zamítnutí hypotéz.

Rozsah grafických prací:

Rozsah kvalifikační práce: **30-50 normostran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Švaříček,R.,Šedová,K.2007. Kvalitní výzkum v pedagogických vědách. Portál Praha.

Punch,K.F., Oancea, A.2014.Introduction to Research Methods in Education. Sage, Los Angeles.

Frey,A.E.1973 The Teaching of Regional Geography.Geography 58(2),119-128.

Bogardus,J.F.1929.Problems in Teaching Regional Geography. Journal of Geography 28(9), 363-373.

Brown,R.H.1927.A Method of Teaching Regional Geography. Journal of Geography 26(7),270-276.

Jones, M.C.2014 Seeking Synthesis:An Integration Exercise for Teaching Regional Geography. The Geography Teacher 11(1),25-28.

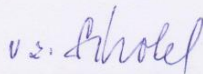
MacLeod, G., Jones,M.2001.Renewing The Geography of Regions. Environment and Planning D 16(9),695.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Václav Stacke, Ph.D.**

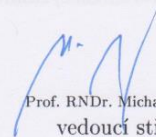
Centrum biologie, geověd a envigogiky

Datum zadání bakalářské práce: **12. června 2018**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2019**

RNDr. Miroslav Randa, Ph.D.
děkan

Prof. RNDr. Michal Mergl, CSc.
vedoucí střediska

V Plzni dne 24. září 2018

Obsah

PROHLÁŠENÍ	2
PODĚKOVÁNÍ	3
1 ÚVOD	10
2 CÍL A HYPOTÉZY PRÁCE	11
3 STAV SOUČASNÉHO POZNÁNÍ	12
3.1 Region	12
3.1.1 Vymezení regionu.....	13
3.1.1.1 NUTS.....	13
3.1.1.2 ORP	13
3.1.1.3 Fyzicko – geografické vymezení	14
3.1.1.4 Socioekonomické.....	14
3.2 Geografická charakteristika Karlovarského kraje	14
3.2.1 Geografická poloha.....	15
3.2.2 Fyzicko – geografická charakteristika.....	17
3.2.2.1 Geologická charakteristika	17
3.2.2.2 Geomorfologická charakteristika	18
3.2.2.3 Klimatická charakteristika	22
3.2.2.4 Hydrologická charakteristika.....	23
3.2.2.5 Půdní poměry.....	24
3.2.2.6 Biogeografická charakteristika	25
3.2.2.7 Ochrana přírody	27
3.2.3 Socioekonomická charakteristika.....	28
3.2.3.1 Obyvatelstvo	28
3.2.3.2 Hospodářství	30
3.2.3.3 Doprava	31
3.2.3.4 Cestovní ruch.....	31
3.3 Analýza kurikulárních dokumentů	33
3.3.1 Analýza RVP	33
4 METODIKA	36

4.1. Výzkumné metody	36
4.1.1 Kvalitativní výzkum	36
4.1.2 Polostrukturovaný rozhovor	37
4.1.3 Vlastní polostrukturovaný rozhovor	38
4.2 Realizace rozhovorů s učiteli	38
4.2.1 Základní škola a Mateřská škola Ostrov, Myslbekova 996, příspěvková organizace	38
4.2.2 Gymnázium Ostrov.....	39
4.2.3 Základní škola Karlovy Vary, Truhlářská 19, příspěvková organizace.....	39
4.2.4 ZŠ 1. máje Karlovy Vary.....	39
4.2.5 Základní škola a mateřská škola Kyselka.....	40
4.3 Vyhodnocování výsledků.....	40
5 VÝSLEDKY	41
5.1 Specifická výzkumná otázka 1 a Specifická výzkumná otázka 2	41
5.1.1 Tázací otázka č. 1	41
5.1.2 Tázací otázka č. 2 a č. 3.....	41
5.1.3 Tázací otázka č. 4	43
5.1.4 Tázací otázka č. 5	43
5.1.5 Tázací otázka č. 6	44
5.1.6 Tázací otázka č. 7	45
5.1.7 Tázací otázka č. 8	46
5.1.8 Tázací otázka č. 9	47
5.1.9 Tázací otázka č. 10	47
5.1.10 Tázací otázka č. 11	48
5.1.11 Tázací otázka č. 12	49
5.2 Specifická výzkumná otázka 3.....	49
5.2.1 Tázací otázka č. 13	49

5.2.2 Tázací otázka č. 14	50
5.3 Specifická výzkumná otázka 4.....	51
5.3.1 Tázací otázka č. 15	51
5.3.2 Tázací otázka č. 16	52
5.3.3 Tázací otázka č. 17	53
5.3.4 Tázací otázka č. 18	54
5.4 Specifická výzkumná otázka 5.....	55
5.4.1 Tázací otázka č. 19	55
5.4.2 Tázací otázka č. 20	56
5.4.3 Tázací otázka č. 21	56
5.4.4 Tázací otázka č. 22	57
5.4.5 Tázací otázka č. 23	59
5.4.6 Tázací otázka č. 24	59
6 DISKUSE.....	61
7 POTVRZENÍ/ZAMÍTNUTÍ HYPOTÉZ.....	63
8 ZÁVĚR.....	64
9 ABSTRAKT	65
ABSTRACT	66
SEZNAM LITERATURY A ZDROJŮ	67
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ, OBRÁZKŮ A PŘÍLOH.....	71

Seznam použitých zkratk

aj. – a jiné

atd. – a tak dále

č. – číslo

ČR – Česká republika

G – gymnázium

CH – chladná

CHKO – chráněná krajinná oblast

MT – mírně teplá

např. – například

NPP – národní přírodní park

NPR – národní přírodní rezervace

NUTS – nomenklatura územních statistických jednotek

ORP – obce s rozšířenou působností

PP – přírodní památka

PR – přírodní rezervace

RVP – rámcově vzdělávací program

str. – strana

SVO – specifická výzkumná otázka

ŠVP – školní vzdělávací program

T – teplá

TO – tázací otázka

ZŠ – základní škola

1 Úvod

Místní region je spolu s Českou republikou jedním z nejdůležitějších témat při výuce zeměpisu na základních školách. S učivem tematického celku se žáci poprvé setkávají již na prvním stupni, kde se seznamují s prvními informacemi o místě jejich bydliště. K podrobnějšímu probírání tohoto učiva dochází na druhém stupni v osmém a devátém ročníku a v nižších ročnících víceletých gymnázií. Bohužel dochází k tomu, že na látku je věnovaná malá časová dotace. Učitelé nemají k dispozici potřebné materiály, jako jsou např. učebnice, pracovní sešity nebo mapy. Místní region tak bývá nedostatečně probrán a není naplno využitý potenciál, který skrývá. Rád bych se na tuto problematiku podíval podrobně a zjistil příčiny a důvody, které vedou k nedostatečné výuce tohoto tématu.

V mé bakalářské práci se budu zabývat stavem výuky tematického celku místní region na základních školách v Karlovarském kraji. Stav výuky vyhodnotím pomocí výsledků z polostrukturovaného rozhovoru, který vytvořím a na základě osobního setkání s učiteli jednotlivých základních škol zrealizuji rozhovory. Absolvuji celkem osm rozhovorů s vyučujícími zeměpisu druhého stupně. Výsledky z jednotlivých otázek budu zobrazovat pomocí obrázků a v práci nebudou chybět ani zobrazení v tabulkách.

Toto téma mne zaujalo především proto, že pocházím z Karlovarského kraje a rád bych se stal v budoucnu pedagogem na některé ze zdejších škol. Rád se prostřednictvím této práce obohatím o informace zdejšího kraje, které mi umožní rozšířit si podvědomí, a dále získám potřebný přehled o stavu výuky místní region.

2 Cíl a hypotézy práce

Má práce ověřuje 3 hypotézy. První z nich je, že učitelům a žákům zeměpisu na ZŠ chybí kvalitní podklady pro výuku tematického celku místní region. Druhá hypotéza, že učitelé tematický celek místní region nevhodně řadí do tematického celku kraje ČR, a místní region vyučují pouze jako jeden z krajů. Mou poslední hypotézou je, že učitelé plně nevyužívají potenciálu tématu pro výuku souvislostí na žákům blízkých příkladech.

Cílem mé bakalářské práce bude potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit, jakým způsobem je vyučován tematický celek místního regionu učiteli zeměpisu na ZŠ v Karlovarském kraji. Zda je vyučován jako samostatné učivo, či pouze jako Karlovarský kraj, tedy kraj s podobnou časovou dotací a širší záběru, jako ostatní kraje. Dále budu zjišťovat jaké mapy, učebnice a další pomůcky vyučující ve výuce používají, a zhodnotím, zda jsou tyto pomůcky dostačující.

Pro potvrzení nebo vyvrácení mnou stanovené hypotézy provedu tyto úkony:

- Studium literatury
- Studium kurikulárních dokumentů
- Příprava polostrukturovaného rozhovoru.
- Realizace rozhovorů s učiteli v KV kraji.
- Vyhodnocování rozhovorů
- Hodnocení didaktických pomůcek.
- Verifikace/zamítnutí hypotéz.

3 Stav současného poznání

V této kapitole se budu zabývat vymezením regionu, geografickou charakteristikou vymezeného regionu, kterou následně rozdělím na dvě části. Fyzicko – geografickou a socioekonomickou charakteristiku. Následně provedu analýzu kurikulárních dokumentů, tedy rámcově vzdělávacího programu pro základní školy.

3.1 Region

V této práci se řídím podle Chromého (2009), který region definuje takto: „ohraničená územní jednotka, která se díky své jednotnosti, uniformitě či shodnosti znaků nebo určitému organizačnímu principu liší od jiných územních jednotek“. Dále regiony rozděluje do tří stádií podle historického vývoje.

1. stádium – tradiční

Koncem 19. století a počátkem první poloviny 20. století zastupoval tradiční geografii francouzský geograf Paul Vidale de la Blach. Formuloval regiony jako „přirozeně existující územní jednotky“, které jsou specifické svou kulturou, přírodními podmínkami a stylem života obyvatel (Chromý, 2009). Kladl důraz na specifické rysy regionu a nevysvětlovaly se procesy, které v regionu probíhaly (Chromý, 2009).

2. stádium – prostorová věda

V průběhu 50 let 20. století není region chápán jako „přirozeně existující reálná jednotka, ale spíše jako způsob, kterým se organizují geografické informace“ (Chromý, 2009). Začaly se používat metody a modely které nezachycovaly realitu regionu. Autoři se už zaměřovali na sociální a ekonomické procesy.

3. stádium – regionální geografie

V 80. letech 20. století nahlíží Chromý (2009) na region jako na „přechod od výzkumu územní organizace společnosti ke zkoumání sociální organizace prostoru“. Region je brán z historického hlediska, který se vyvíjí a dochází v něm k ekonomickým, kulturním a politickým vztahům.

3.1.1 Vymezení regionu

Popíší vymezení na základě NUTS (Nomenklatura územních statistických jednotek), oblasti s rozšířenou působností, fyzicko-geografické a socioekonomické charakteristice.

3.1.1.1 NUTS

V České republice existuje vymezení na základě NUTS. Je to vymezení podle Nomenklatura územních statistických jednotek (NUTS). Slouží ke shromažďování, zpracování a harmonizaci regionálních statistik EU, sociálně-ekonomické analýzy regionů a vymezení regionální politiky (portal.uur.cz). V České republice máme několik úrovní územní klasifikace. NUTS 1 – území celé České republiky (ČR). NUTS 2 – regiony soudržnosti (např. Severozápad), NUTS 3 – kraje (např. Karlovarský kraj).

3.1.1.2 ORP

Vymezení na základě obcí s rozšířenou působností (ORP). ORP jsou správní obvody, které mají pod svou záštitou další obce. V regionu se nacházejí ORP Aš, ORP Cheb, ORP Karlovy Vary, ORP Kraslice, ORP Mariánské Lázně, ORP Ostrov a také ORP Sokolov.

Tabulka 1 - Obce s rozšířenou působností počet obcí, které spravují a specifika jednotlivých ORP

ORP	Počet obcí, které mají ve svém správním obvodu	Specifika území ORP
Karlovy Vary	41	Cestovní ruch, lázeňství, výroba porcelánu a skla
Aš	5	Území leží v hraniční oblasti
Cheb	21	Území leží v hraniční oblasti

ORP	Počet obcí, které mají ve svém správním obvodu	Specifika území ORP
Ostrov	15	Území se nachází v horském terénu a sousedí s hraničními přechody
Sokolov	30	Vysoká koncentrace průmyslu
Mariánské lázně	14	Lázeňství, cestovní ruch
Kraslice	8	Hraniční oblast

Zdroj: (czso.cz)

3.1.1.3 Fyzicko – geografické vymezení

Na území se nachází Chebská, Karlovarská a Sokolovská pánev a dále ložiska hnědého uhlí, kaolinu. Slavkovský les, Krušné hory, Doupovské hory a další, na kterých leží chráněné oblasti. V oblasti jsou také minerální prameny.

3.1.1.4 Socioekonomické

Ze socioekonomického hlediska můžeme vymežit region na základě bydliště, dojížděnkou za prací nebo obslužností veřejné dopravy. Dále s centry průmyslu a s tím spojenými pracovní příležitostmi nebo na základě lázeňství. Z důvodu propojenosti všech oblastí ať už z důvodu provázanosti lázeňství, průmyslu a dalších, tedy závislosti jedné oblasti na druhé jsem se rozhodl, že budu mít region vymezený jako Karlovarský kraj.

3.2 Geografická charakteristika Karlovarského kraje

Z důvodu výše popsané provázanosti regionu jsem si vymežil region, jako Karlovarský kraj. Dále budu pracovat tedy s Karlovarským krajem. V této kapitole se proto orientuji na charakteristiku Karlovarského kraje. Obsah této kapitoly dělím na 3 části. V první části vymežím jeho polohu, druhá část je fyzicko-geografická charakteristika a v poslední části je popsána oblast socioekonomická. Charakteristika Karlovarského kraje je určená

k podrobnějšímu poznání zkoumaného území. Karlovarský kraj je známý především pro své významné lázeňství. Dále je pak bohatý na přírodní a minerální vody. Kraj je také proslulý díky bylinnému likéru, oplatkám, sklářstvím Moser, růžovému porcelánu a také je zde každoročně pořádán Mezinárodní filmový festival.

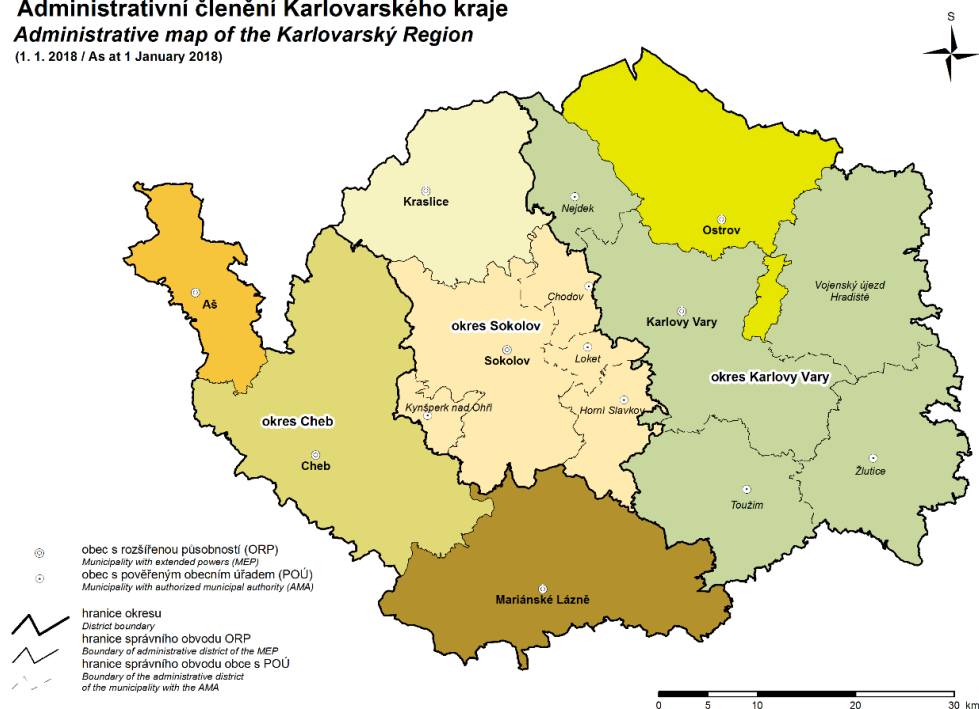
3.2.1 Geografická poloha

Obrázek 1 - Poloha Karlovarského kraje v rámci České republiky a Evropy.

Zdroj: (karlovyvary-region.eu)

Administrativní členění Karlovarského kraje
Administrative map of the Karlovarský Region
 (1. 1. 2018 / As at 1 January 2018)

Obrázek 2 - Administrativní členění Karlovarského kraje.

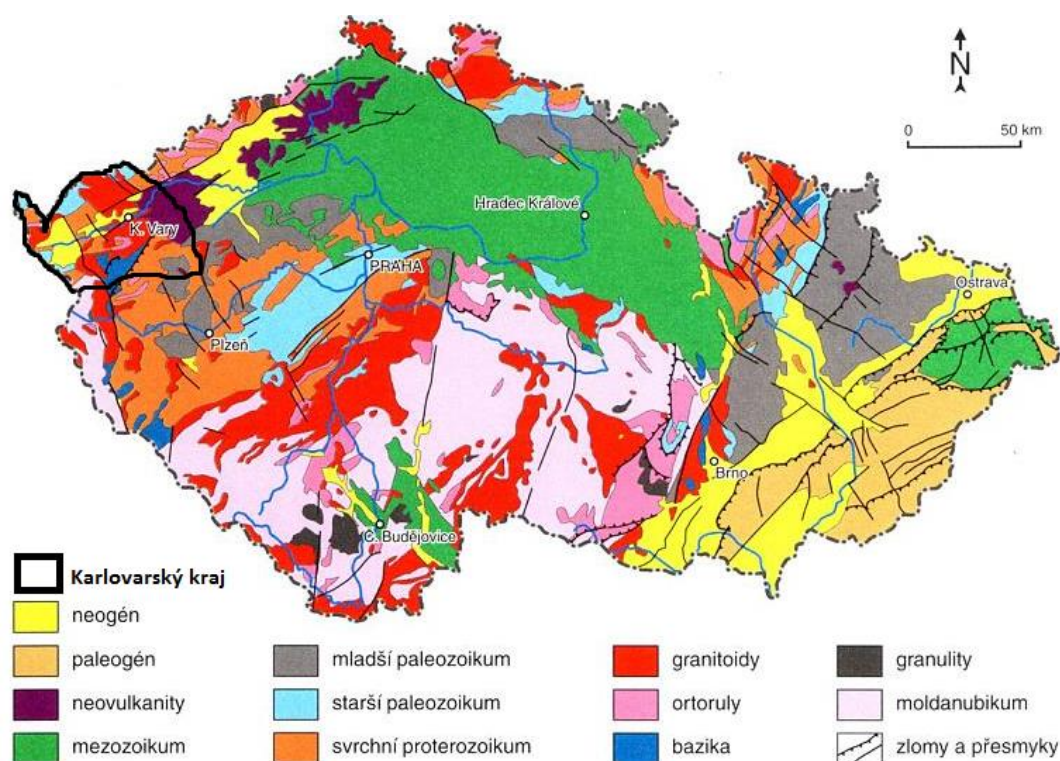
Zdroj: (czso.cz)

Karlovarský kraj leží na západě České republiky. Vznikl rozdělením Západočeského kraje na kraj Plzeňský a kraj Karlovarský. Na severu a západě sousedí s Německem, na východě s Ústeckým krajem a na jihu s krajem Plzeňským. Karlovarský kraj tvoří s Ústeckým krajem region soudržnosti Severozápad. Karlovarský kraj tvoří 3 okresy. Chebský, Karlovarský, Sokolovský, v kterých se nachází 134 obcí, které jsou rozděleny do 527 částí (czso.cz). Kraj svou rozlohou 3 310 km² patří mezi nejmenší kraje (czso.cz). Zabírá 4,2 % území ČR. Největším okresem je Karlovarský, zabírá celkem 45,6 % rozlohy kraje a má i nejvyšší počet obcí (56) (czso.cz). Okresy Sokolov a Cheb jsou počtem obcí a rozlohou přibližně stejné. V Karlovarském kraji se nachází 38 měst. Celkový počet obyvatel žijící ve městech je k 31.12.2017 295 686, z toho v okrese Karlovy Vary žije ve městě 93 800 lidí (czso.cz). V sokolovském okrese se nachází 72 785 lidí a chebském okrese bylo uvedeno k 31.12.2017 76 426 obyvatel žijících ve městech (czso.cz).

3.2.2 Fyzicko – geografická charakteristika

V této kapitole se zabývám velmi stručnou charakteristikou fyzicko-geografických složek Karlovarského kraje. Mezi tyto složky patří: geologická, geomorfologická, klimatická, hydrologická charakteristika, charakteristika půdních poměrů, biogeografická charakteristika a rámcový popis ochrany přírody.

3.2.2.1 Geologická charakteristika

Obrázek 3 – Zjednodušená geologická mapa České republiky s vyznačeným Karlovarským krajem.

Zdroj: (sites.google.com)

Česká republika se dělí na 2 celky. Český masiv a Západní Karpaty. Karlovarský kraj spadá do Českého masivu, který vznikl hercynským vrásněním před 380–300 miliony let (Chlupáč, 2002). Český masiv je složený z hornin prekambriického a paleozoického stáří a dělí se na pět oblastí. Karlovarský kraj spadá do oblasti, která se nazývá saxothuringikum. Vyznačuje se variskými granitoidními plutony a metamorfovanými horninami v oblasti Krušných hor (fylity, ortoruly) (Chlupáč, 2002). Dále zde nalezneme krystalické horniny a krušnohorský pluton. Terciální sedimenty

vyplňují oherský rift (Chlupáč, 2002). Mezi nejrozšířenější horniny v kraji tedy patří metamorfované a vyvřelé horniny. Karlovarský kraj se dělí na oblasti, které popisují níže v geomorfologické charakteristice. Každá tato oblast má jinou geologickou stavbu. V Karlovarském kraji nalezneme velké množství nerostných surovin (hnědé uhlí, kaolin, uran, železo, cín, jíly, písky, čediče a další). Hlavní ložiska nerostných surovin se nachází v Chebské, Karlovarské a Sokolovské pánvi (UAPKK, 2017).

3.2.2.2 Geomorfologická charakteristika

Obrázek 4 - Geomorfologické členění Karlovarského kraje.

Zdroj: (UAPKK, 2017)

Karlovarský kraj geomorfologicky spadá do Krušnohorské soustavy, malými částmi zasahuje také do Šumavské soustavy a Poberounské soustavy (Demek, Mackovčín, 2006). Tyto soustavy se dále člení na podsoustavy, které se člení na celky, podcelky a ty se dělí na okrsky

Tabulka 2- Ukázka geomorfologického členění Krušnohorské soustavy.

Soustava	Podsoustava	Celek	Podcelek	Okrsek
Krušnohorská soustava	Krušnohorská hornatina	Krušné hory	Klínovecká pahorkatina	Přebuzská, Jáchymovská hornatina, Jindřichovická pahorkatina, Krajkovská pahorkatina
			Loučenská hornatina	Přísečnická, Rudolická, Novoveská, Flájská, Cínovecká, Nakléřovská hornatina, Bolebořská vrchovina

Zdroj: Vlastní zpracování, dle (Demek, Mackovčín, 2006)

Na území Karlovarského kraje popíši pár základních celků.

Smrčiny – členitá pahorkatina tvořena přeměnnými krystalickými břidlicemi kde se místy nachází žulový masiv (Demek, Mackovčín, 2006). Objevuje se zde rovný až zvlněný terén, který je na okraji rozřezaný údolními vodních toků. Nejvyšší vrcholem je Háj (757 m. n. m.), který se nachází v Hájské vrchovině. Rozloha Smrčin je 284,59 km² (Demek, Mackovčín, 2006).

Krušné hory – součást Krušnohorské hornatiny s rozlohou 1 560,93km² (Demek, Mackovčín, 2006). Nejvyšším vrcholem je Klínovec (1244 m), který je součástí Jáchymovské vrchoviny (Demek, Mackovčín, 2006). Klínovec je zároveň nejvyšší bod v Karlovarském kraji. Krušné hory jsou ploché hornatiny s výškovou členitostí 200–500 m tvořené horniny krušnohorského krystalinika (rula, migmatit, svor) (Demek, Mackovčín, 2006).

Chebská pánev – rozloha 270 km², spadá do Podkrušnohorské podsoustavy s nejvyšším bodem Doupovský vrch (527 m) (Demek, Mackovčín, 2006). Příkopová propadlina paleogenního povrchu vyplněná jílovcí, písky, hnědouhelným souvrstvím (Demek, Mackovčín, 2006). Na povrchu se nachází písky, jíly, písčité štěrky. Asymetrické údolí spadají do povodí řeky Ohře a Odavy (Demek, Mackovčín 2006).

Sokolovská pánev – spadá do Podkrušnohorské podsoustavy. Nevyšší vrchol je Dvorský vrch (573 m.n.m.) v Ostrovské pánvi (Demek, Mackovčín, 2006). Plocha Sokolovské pánve je 293,47 km² a skládá se z palogén-neogenního souvrství, které může dosahovat mocnosti 400 m, z jeho podloží stoupají horniny krušnohorského krystalinika a pozdně variské magmatity kaolinicky zvětralé dostávající se až na povrch (Demek, Mackovčín, 2006). Jedná se o 8 km širokou sníženinu. Je to příkopová propadlina ohraničená zlomovými svahy odvodňována směrem k řece Ohři (Demek, Mackovčín, 2006).

Doupovské hory – jsou součástí Podkrušnohorské podsoustavy s rozlohou 637 km² (Demek, Mackovčín, 2006). Sopečná hornatina kruhového tvaru (označována jako stratovulkán). Vrcholy obklopují oválnou sníženinu. Doupovské hory jsou složeny ze sopečných materiálů (Demek, Mackovčín, 2006). Nejvyšší vrchol Hradiště (938 m.n.m.) leží v Hradištské hornatině (Demek, Mackovčín, 2006).

Slavkovský les – je součástí Karlovarské vrchoviny s rozlohou 566,96 km² složená z vyvřelých a metamorfovaných hornin (žula, rula, svor, amfibolit, hadec) (Demek, Mackovčín, 2006). Časté jsou zbytky sopečných tvarů a ostrůvky, které jsou pozůstatky třetihorních usazenin. Slavkovský les je ohraničen vysokými zlomovými svahy rozřezanými hlubokými údolími řeky Teplé (Demek, Mackovčín, 2006). Ve střední části, jsou zbytky zarovnaného povrchu. Můžeme zde nalézt minerální prameny, které vyvěrají na zlomech. Nejvyšším vrcholem je vrchol Lesný (982 m.n.m.), ležící v Lysincké hornatině (Demek, Mackovčín, 2006).

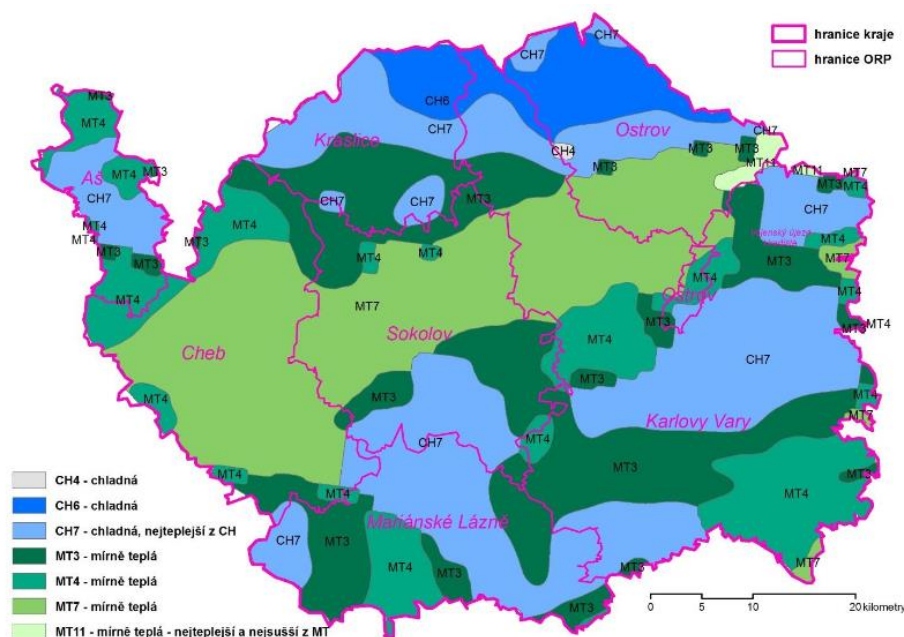
Tepelská vrchovina – můžeme ji najít v jižní a jihovýchodní části Karlovarské vrchoviny s rozlohou 703,87 km², a je složena z krystalických břidlic, granitoidů a neovulkanitů (Demek, Mackovčín, 2006). Nejvyšší vrchol je Podborní vrch (847 m.n.m.), ležící v Mariánskolázeňské vrchovině (Demek, Mackovčín, 2006).

Český les – se nachází na hranici České republiky s Německem, je to členitá vrchovina klenbového typu složená z krystalických hornin, magmatitů zabírající plochu 792 km² (Demek, Mackovčín, 2006). Nejvyšší vrchol Čerchov (1 042 m.n.m.) (Demek, Mackovčín, 2006).

Podčeskoleská pahorkatina – leží na úpatí Českého lesa a spadá do Českosleské podsoustavy, jedná se o členitou kernou pahorkatinu (Demek, Mackovčín, 2006). Složená je z hlubinných vyvřelin a přeměnných hornin (Demek, Mackovčín, 2006). V Dolnožandovské pahorkatině se nachází nejvyšší bod Chebský vršek (679 m.n.m.) (Demek, Mackovčín, 2006). Celková rozloha 751 km² (Demek, Mackovčín, 2006).

Rakovnická pahorkatina – členitá pahorkatina součástí Plzeňské pahorkatiny s plochou 1034km² a s nejvyšším bodem Lišák (677 m.n.m.) v Lomské vrchovině (Demek, Mackovčín, 2006). Velikost území, které zasahuje do Karlovarského kraje, jsem nenašel, ale odhaduji to na území o rozloze 650 km². Pahorkatina je složena sedimentárními, přeměnnými horninami a granitoidovými tělesy (Demek, Mackovčín, 2006).

3.2.2.3 Klimatická charakteristika

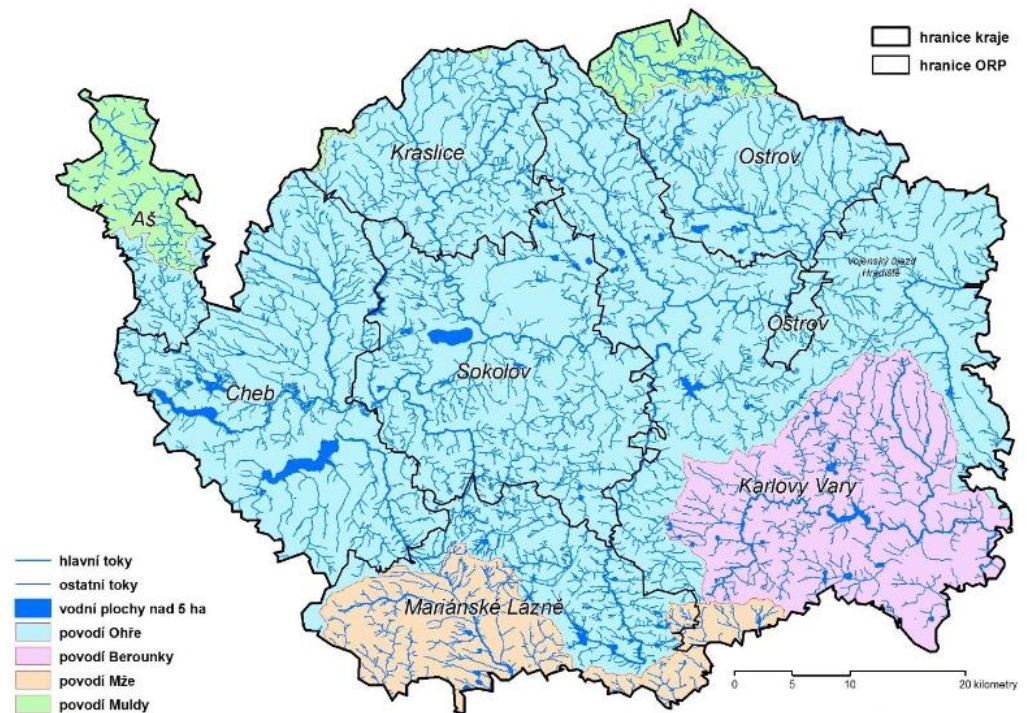
Obrázek 5 - Klimatické oblasti Karlovarského kraje.

Zdroj: (UAPKK, 2017)

Na základě klimatických charakteristik teplota, srážky, oblačnost Karlovarský kraj spadá dle (Quitta, 1971) do oblastí MT – mírně teplá, CH – chladná. V Karlovarském kraji tedy nenajdeme oblast T – teplá. K oblastím označeným CH7 patří zejména Krušné hory a Slavkovský les. Charakteristické znaky pro CH7 jsou především chladné jaro, krátké chladné a vlhké léto přechodné období je dlouhé, mírný podzim a zima je dlouhá, vlhká s dlouho trvajícím sněhovým pokryvem (Quitt, 1971). Průměrné teploty v lednu -3 až -4 °C a v červenci 15 – 16 °C. Sněhová pokrývka 100 – 120 dnů (UAPKK, 2017). Oblasti kolem řeky Ohře označené MT7 – mírné jaro dlouhé mírně suché léto s krátkým přechodným obdobím teplým podzimem. Zima je dlouhá mírně teplá s krátkým sněhovým pokryvem (Quitt, 1971). Teploty v lednu -2 až -3 °C a v červenci 16 až 17 °C (UAPKK, 2017). Sněhová pokrývka 60 – 80 dnů (UAPKK, 2017). Zbytek spadá převážně pod označení MT4 – mírné jaro, suché, mírné, krátké léto s krátkým přechodným obdobím s mírným podzimem. Zima dlouhá, teplá, mírná s krátce trvajícím sněhovým pokryvem (Quitt, 1971). Průměrné teploty v lednu -2 až -3 °C a v červenci 16 – 17 °C (UAPKK, 2017). Sněhová

pokrývka 60–80 dnů. (UAPKK, 2017). Průměrný roční úhrn srážek v Karlovarském kraji je 400–800 mm (Tolasz 2007, str. 68).

3.2.2.4 Hydrologická charakteristika

Obrázek 6 - Vodní toky a plochy Karlovarského kraje.

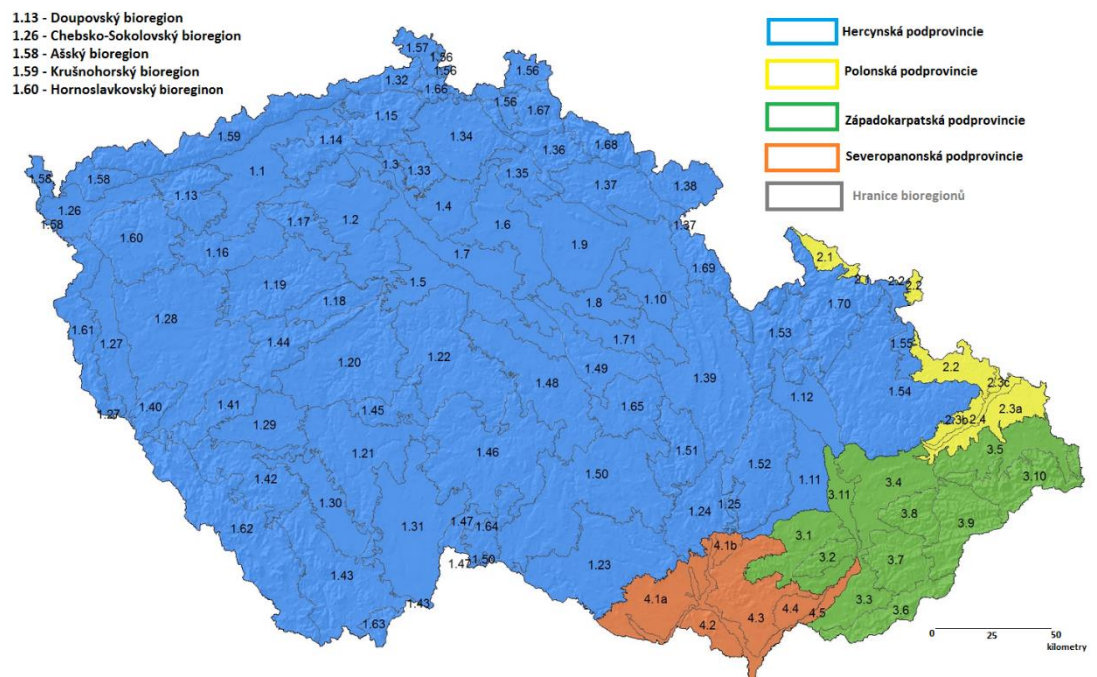
Zdroj: (UAPKK, 2017)

Z velké části Karlovarský kraj patří do povodí řeky Ohře, kde je hlavní řeka Ohře s přítoky: Teplá, Svatava, Rolava, Odrava a další. Malá část kraje v jihovýchodní části patří do povodí řeky Berounky a Mže s hlavní řekou Střelou. V Karlovarském kraji najdeme i vodní nádrže Jesenice, Skalka, Mariánské Lázně, Horka, Podhora, Stanovic, Březová, Myslivny (UAPKK, 2017).

Řeka Ohře – pramení u Wiesenstadtu (Německo) v nadmořské výšce 752 m.n.m. a ústí do řeky Labe (Vlček, 1984). Ohře je dlouhá 300 km s celkovou plochou povodí 5 614 km² (Vlček, 1984). Do Karlovarského kraje přitéká od Chebu a protéká Sokolovskou a Chebskou pánví částí Doupovských hor ve městě Boč a následně opouští Karlovarský kraj a pokračuje dál do Mostecké pánve (Vlček, 1984). Řeka Svatava pramení u Schonecku (Německo) 710 m.

V Karlovarském kraji nalezneme převážně půdy kambizemě, ale i jiné druhy půd. Na Chebsku a Sokolovsku jsou nejvíce zastoupeny pseudogleje a v nižších místech ostrůvky glejů a ve vyšších místech také kyselé kambizemě (Culek, 1995). Dystrické kambizemně převažují na Ašsku. U vodních toků nalezneme gleje a v nižších okrajích nalezneme kyselé kambizemě (Culek, 1995). V Krušných horách jsou nejvíce zastoupeny kambizemní podzoly, nad 1000 m.n.m. najdeme typické podzoly, v údolí nalezneme kyselé kambizemě (Culek, 1995). Na Slavkovsku najdeme dystrické kambizemě. V suchých oblastech dominují kyselé kambizemě, ve vyšších místech se objevují kambizemní podzoly. V nížinách jsou zastoupeny pseudogleje především v okolí Teplé (Culek, 1995).

3.2.2.6 Biogeografická charakteristika

Obrázek 8 - Biogeografické podprovincie ČR a bioregiony Karlovarského kraje.

Zdroj: Vlastní zpracování dle (muni.cz)

Dle Culka 1995, patří Karlovarský kraj do hercynské podprovincie a lze jej rozdělit na 5 bioregionů: Doupovský, Chebsko – Sokolovský, Ašský, Krušnohorský, Hornoslavkovský bioregion. Do Hercynské podprovincie spadá biota střední a západní Evropy.

Doupovský bioregion – má kulatý tvar s rozlohou 674 km² je tvořen sopečným pohořím (Culek, 1995). Lesy tu jsou převážně smrkové, ale výjimkou nejsou ani lesy smíšené (Culek, 1995). Zastoupeny jsou tu až do 5. jedlo-bukového vegetačního stupně. Ve vyšších polohách najdeme květnaté bučiny (Culek, 1995). Mezi významné druhy patří ježek západní, ropucha krátkonohá nebo užovka stromová (Culek, 1995).

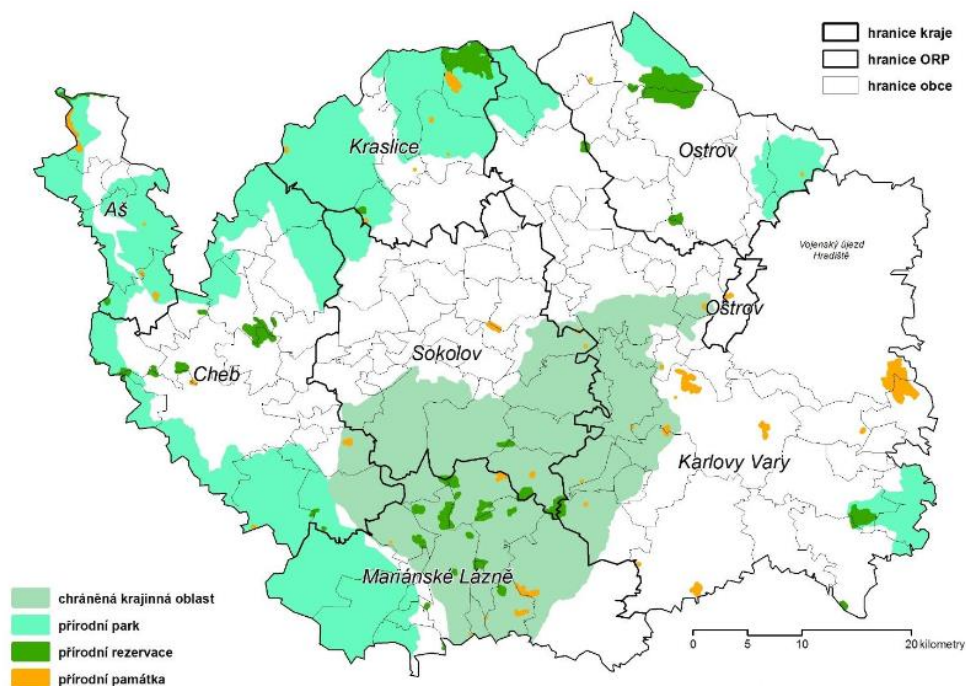
Chebsko – Sokolovský – Chebská a Sokolovská pánev část Smrčín s rozlohou 637 km² (Culek, 1995). Je zde 4. stupeň vegetační dubovo – jehličnatý (Culek, 1995). Vegetace je zde zastoupená v podobě olšin, slatin a dále je zde pak štírovník bažiný aj. Z fauny je zde zastoupeno několik vzácných druhů např. myš západní, mlok skvrnitý, ještěrka živorodá (Culek, 1995).

Ašský – najdeme v geomorfologickém celku Smrčiny a část v celku Krušných hor. Rozloha 434 km² je zde zastoupen 5. vegetační stupeň jedlo-bukový a 4. stupeň bukový (Culek, 1995). Zejména jsou zde zastoupené smrkové lesy a vlhké louky (Culek, 1995). V bioregionu jsou zastoupeny významné druhy např. zmije obecná, tetřívka obecná, čolek hranatý (Culek, 1995).

Krušnohorský – bioregion leží v severozápadních Čechách s rozlohou 1321 km² (Culek, 1995). Je zde zastoupen 2. bukově – dubový až 7 smrkový vegetační stupeň (Culek, 1995). Ve vyšších polohách najdeme květnaté bučiny. Žije zde např. hraboš mokřadní, netopýr severní, zmije obecná. (Culek, 1995)

Hornoslavkovský – Slavkovský les, Tepelská vrchovina s rozlohou 1047 km² (Culek, 1995). Od 3. dubovo – bukového stupně až 6. smrkovo – jedlovo – bukový vegetačních stupňů (Culek, 1995). Ve vysokých polohách jsou květnaté bučiny a suťové lesy. Druhy, které se nacházejí v bioregionu jsou např. ježek západní, tetřívka obecná, zmije obecná (Culek, 1995)

3.2.2.7 Ochrana přírody

Obrázek 9 - Chráněná území krajiny Karlovarského kraje.

Zdroj: (UAPKK, 2017)

V Karlovarském kraji se k roku 2017 nachází 1 Chráněná krajinná oblast (CHKO), 8 národních přírodních památek (NPP), 5 národních přírodních rezervací (NPR), 35 přírodních památek (PP) a 31 přírodních rezervací (PR) (cszo.cz).

CHKO Slavkovský les

Chráněnou krajinnou oblastí byla vyhlášena roku 1974 s rozlohou 606 km² (slavkovskyles.ochranaprirody.cz). Nachází se mezi lázeňským trojúhelníkem Karlovy Vary – Mariánské lázně – Františkovy lázně. Ve Slavkovském lese nalezneme četná rašeliniště, smrčiny, bučiny, suťové lesy dochází zde k tvorbě minerálních pramenů. V oblasti se vyskytují vzácné druhy rostlin např. rožec kuříčkolistý, svízel sudetský a z fauny zejména čáp černý, zmije obecná, žluťásek borůvkový (slavkovskyles.ochranaprirody.cz).

Z národních přírodních rezervací zmíním např. **Božidarské rašeliniště**, které bylo vyhlášeno roku 1965 s rozlohou 9 km² (Friedl, 1991). Jedná se o místo obklopené rašelinnými smrčiny a horskými loukami (Friedl, 1991).

Z Přírodních památek **Goethova skalka** vyhlášena roku 1972 s rozlohou 0,023km² (Friedl, 1991). Skupina skalek křemenného složení (Friedl, 1991).

Národní přírodní památky **Jan Svatoš** (Svatošské skály) vyhlášený roku 1933 s rozlohou

0,02 km² (Friedl, 1991). Žulové skály neobvyklých tvarů (Friedl, 1991).

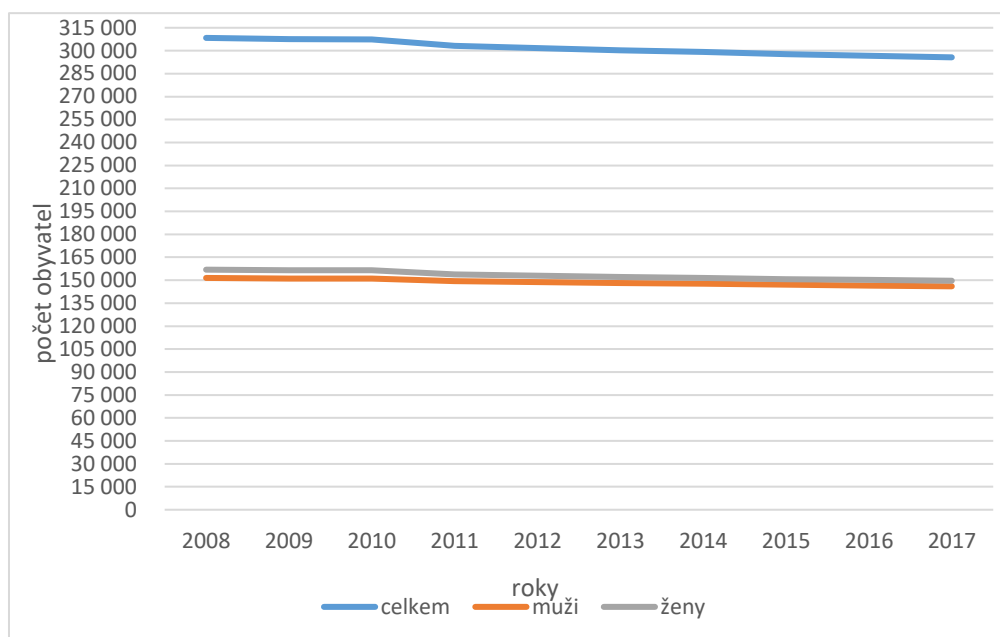
Přírodní rezervace **Ryžovna** vyhlášena 1990 s rozlohou 0,020 km² (Friedl, 1991). Starý lom má čedičové stěny s vzácnými rostlinami (zivykraj.cz).

3.2.3 Socioekonomická charakteristika

Tato kapitola obsahuje jednotlivé složky socioekonomické geografie Karlovarského kraje. Týkající se obyvatelstva, hospodářství, dopravy, cestovního ruchu a jejich stručnou charakteristiku.

3.2.3.1 Obyvatelstvo

V Karlovarském kraji žije k 31.12.2017 295 686 obyvatel. Z obrázku vidíme, že za posledních 10 let dochází k poklesu počtu obyvatel. Mezi lety 2010 a 2011 došlo k největšímu úbytku o 4 279 obyvatel za posledních 10 let. Bylo to dáno vysokou nezaměstnaností a stěhováním se za prací mimo Karlovarský kraj. Od roku 2010 kdy došlo k největšímu úbytku obyvatel má i nadále klesající tendenci to si vysvětlují tím, že v Karlovarském kraji jsou nízké mzdy a lidé se tedy stěhují za lépe placenou práci a také proto, že v kraji chybí vysoká škola a mladí lidé odcházejí studovat mimo Karlovarský kraj a po dokončení vysoké školy se do kraje již nevracejí.

Obrázek 10 - Vývoj počtu obyvatel v Karlovarském kraji.

Zdroj: (czso.cz)

Tabulka 3 - Demografické údaje Karlovarského kraje

Údaje k 31.12.2017	Karlovarský kraj
Celkový počet obyvatel	295 686
Muži	146 012
Ženy	149 674
Rozdělení podle věku	
0-14 let	44 352
15-64 let	193 867
65 a více	57 467
Průměrný věk obyvatel	42,7
Sňatky	1 551
Rozvody	734
Živě narození	2 753
Zemřelí	3 406
Přistěhovalý	3 081
Vystěhovalý	3 491

Zdroj: (czso.cz)

Z tabulky můžeme vidět, že v Karlovarském kraji žije o 3 662 více žen než mužů. Největší zastoupení má produktivní složka obyvatelstva. Průměrný věk obyvatelstva je 42,7 let. V Karlovarském kraji se uskutečnilo o 817 sňatků více než rozvodů. Naopak přirozený přírůstek činí -2,2, protože je zde více zemřelých než narozených obyvatel. K úbytku obyvatel také přispívá, že počet vystěhovalých převyšuje počet přistěhovalých obyvatel. V Karlovarském kraji žije velký počet cizinců, k roku 2017 bylo zaznamenáno 19 558 cizinců, což je 6,7 % z celkového počtu obyvatel (czso.cz). Největší podíl má Vietnamské obyvatelstvo (33 %), Němci (13,7 %), Ukrajinci (13 %), Rusové (11 %) a Slováci (11 %) (czso.cz). V okrese Cheb žije velká část vietnamské populace. V okrese Karlovy Vary pak velká část ruské, německé a ukrajinské populace (czso.cz).

3.2.3.2 Hospodářství

Klimatické podmínky a složení půd nevytváří vhodné podmínky pro zemědělství v této oblasti. V kraji se v nižších částech území pěstují obiloviny, brambory a řepka. Ve vyšších částech území se zemědělci zaměřují na chov skotu. V Karlovarském kraji se také chovají prasata a drůbež (UAPKK, 2017). Nejvíce se na hospodářství podílí terciální sektor, tedy sektor služeb a sním spojené lázeňství a cestovní ruch. Průmysl můžeme rozdělit na těžký a lehký. Z oblastí těžkého průmyslu je zde zastoupený těžební průmysl na Sokolovsku v podobě těžby hnědého uhlí, a také v Sokolovské a Chebské pánvi, i když v současné době dochází k útlumu těžby (UAPKK, 2017). Využita je také energie z tepelné elektrárny Tisová. Dále z těžkého průmyslu je na Sokolovsku zastoupený chemický, strojírenský průmysl a výroba stavebních hmot (UAPKK, 2017). Na Ostrovsku a Chebsku je zastoupený průmysl v podobě strojírenství, elektrotechniky a také dřevozpracující (UAPKK, 2017). Z oblastí lehkého průmyslu, je pro Karlovarský kraj důležitá zásoba minerálních vod, kaolínů a keramických jílu. Z čehož pramení výroba porcelánu v Horním Slavkově a Chodově. Ve sklárnách Moser v Karlových Varech se vyrábí světoznámé sklo. Z potravinářského průmyslu jsou Karlovy Vary známé výrobou lázeňských oplatek a bylinného likéru Becherovka (UAPKK, 2017).

V Kyselce u Karlových Varů je stáčírna minerálních vod Mattoni (UAPKK, 2017).

V Aši je hojně zastoupen textilní průmysl. V Lubech u Chebu se vyrábí hudebních nástroje, které se vyváží do celého světa (UAPKK, 2017).

K roku 2017 se uvádí, že v Karlovarském kraji je zaměstnáno v národním hospodářství celkem 149% obyvatel (czso.cz). Z toho v primárním odvětví je zaměstnáno 3,6 % obyvatel v sekundárním 64 % obyvatel a v terciárním 82 % (czso.cz). Podíl nezaměstnaných v Karlovarském kraji je k roku 2017 3,3 % což je srovnatelné s republikovým průměrem (czso.cz).

3.2.3.3 Doprava

K nejvýznamnějším komunikacím v Karlovarském kraji patří dálnice D6, která vede z Chebu do Sokolova a do Karlových Varů odkud se napojuje na silnici I/6 vedoucí do Prahy (UAPKK, 2017). Dále čtyřproudová silnice první třídy vedoucí z Karlových Varů do Ostrova. Tento kraj patří ke krajům s nejméně rozvinutou silniční sítí v České republice (UAPKK, 2017). Hustota železniční dopravy je vyšší než průměr v České republice (UAPKK, 2017). Mezi hlavní železniční tratě patří trasa Mariánské Lázně, Cheb, Pomezí dále Německo a trasa spojující Cheb, Sokolov, Karlovy Vary, Ostrov, která pokračuje do Chomutova (Ústecký kraj). V kraji nedaleko Karlových Varů se nachází mezinárodní letiště Karlovy Vary, které převážně provozuje pravidelné lety do Ruska (UAPKK, 2017). Mimo mezinárodního letiště se na území kraje nachází několik letišť využívaných pro sportovní účely (Cheb, Toužim, Mariánské Lázně). Dostatečná veřejná doprava je hlavně u velkých měst (Karlovy Vary, Cheb, Sokolov) a u měst disponujících železniční dopravou. V obcích, které leží dále od větších měst nebo neleží na železniční sítí, je veřejná obslužnost horší (např. Slavkovský les) (UAPKK, 2017).

3.2.3.4 Cestovní ruch

Karlovarský kraj se řadí díky lázeňskému cestovnímu ruchu, kulturnímu cestovnímu ruchu a k zimním střediskům k nejnavštěvovanějším krajům České republiky (UAPKK, 2017). Velké množství návštěvníků kraje pochází ze zahraničí. Karlovarský kraj za rok 2018 navštívilo 1 120 569 hostů,

přičemž největší zastoupení měli návštěvníci z Německa, Ruska, Číny (czso.cz). Karlovarský kraj se zařadil na 6. místo v návštěvnosti krajů (czso.cz).

Najdeme zde 5 památkových rezervací a 18 památkových zón, 10 národních a 1066 ostatních památek (czso.cz). Velký podíl na cestovním ruchu v kraji má lázeňství. Nejnavštěvovanější je lázeňský trojúhelník skládající se z Karlových Varů, Mariánských Lázní a Františkových Lázní. V kraji jsou i jiná lázeňská města např. lázně Jáchymov a Lázně Kynžvart. V lázeňství jsou využívány léčebné prameny sloužící k rehabilitaci. Každé lázeňské město má jiné složení minerálních pramenů, proto je zaměřeno na jiné léčebné programy. Karlovy Vary se zabývají onemocněním zažívacího ústrojí, Mariánské Lázně chorobami močových cest a obezitou, Františkovy Lázně řeší problémy srdce a oběhového systému, Lázně Kynžvart léčí choroby dětského dýchacího systému (UAPKK, 2017). Lázně Jáchymov mají jako první k dispozici radioaktivní lázně na světě a léčí nemoci pohybového aparátu (UAPKK, 2017).

Z kulturního hlediska zde nalezneme všechny typy památek. Hlavní střediska (Cheb, Loket, Františkovy Lázně, Karlovy Vary, Ostrov, Andělská hora a další). Mezi typy památek patří hrady, zříceniny, zámky a kapličky. Nejznámější jsou: Hrad Loket, Chebský hrad, zámek Chýše, Ostrov, Kynžvart, zříceniny Andělská hora, Hartenštejn, klášter premonstrátů Teplá, Křížová cesta v Nejdku, technické památky Radošovský most, Blatenský příkop, Vlčí jámy z lázeňské architektury mlýnská, vřidelní kolonáda Karlovy Vary, rozhledna na Klínovci, Diana v Karlových Varech, rezervace SOOS, Božídarské rašeliniště, motýlí dům Karlovy Vary a muzea: sklářské muzeum Moser, muzeum Jan Becher v Karlových Varech, muzeum Mattoni v Kyselce (zivykraj.cz). Ještě bych mohl zmínit např. kulturní akce Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech, Food festival, Loketské kulturní léto, a zahájení lázeňských sezon v lázeňských městech (zivykraj.cz).

Mezi aktivity provozované v Karlovarském kraji patří turistika, cykloturistika, golf, tenis, vodácká turistika na řece Ohři a rekreace u vody. (zivykraj.cz).

Karlovarský kraj je známý také zimními rekreačními středisky převážně v Krušných horách a také v okolí Mariánských Lázní a Aši. V Krušných horách na Božím Daru (Klínovec), Abertamy (Plešivec), Pernink, Potůčky, Horní Blatná, Nové Hamry (UAPKK, 2017). Najdeme zde nespočet upravených sjezdovek a běžeckých tratí (Krušnohorská magistrála) (UAPKK, 2017).

3.3 Analýza kurikulárních dokumentů

V mé bakalářské práci se zabývám stavem výuky tematického celku místní region na základních školách v Karlovarském kraji. Analýzou kurikulárních dokumentů pro základní školy zjistím, jaké má postavení učivo místního regionu v Rámcově vzdělávacím programu, který je vydáván ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT, 2016).

3.3.1 Analýza RVP

Rámcově vzdělávací program (RVP) spadá pod Národní program vzdělávání. Národní program vzdělávání vyčleňuje vzdělávání jako celek (MŠMT, 2016). RVP vyčleňuje rámcové vzdělávání pro jeho jednotlivé fáze vzdělání. Předškolní, základní a střední vzdělávání. V této práci se zaměřuji na etapu základní vzdělání. Na RVP navazují školní vzdělávací programy (ŠVP), které si každá škola upravuje sama (MŠMT, 2016).

Obsah RVP je rozdělen do deseti vzdělávacích oblastí. V každé oblasti jsou si navzájem blízké obory. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou: Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, další jazyky), Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace), Informační a komunikační technologie (Informační a komunikační technologie), Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět), Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství), Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis), Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova), Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova), Člověk a svět práce (Člověk a svět

práce), Doplnující vzdělávací obory (Dramatická výchova, Etická výchova, Filmová výchova, Taneční a pohybová výchova) (MŠMT, 2016).

Zeměpis spadá do oblasti Člověk a příroda, který navazuje na oblast Člověk a jeho svět vyučující se na prvním stupni. Zeměpis, jak už jsem zmínil, spadá do oblasti Člověk a příroda, který se vyučuje na 2 stupni základních škol a nižších stupních víceletých gymnázií. Místní region je součástí výuky látky České republiky. V tabulce č. 3, uvádím, co by dle RVP měli umět žáci v oblasti Česká republika, do kterého spadá místní region (MŠMT, 2016).

Tabulka 4 – RVP obsah učiva České republiky, kam spadá místní region, který by měl žák umět

Žák	
Z-9-6-01	Vymezí a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy
Z-9-6-02	Hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu, možnosti dalšího rozvoje, přiměřeně analyzuje vazby místního regionu k vyšším územním celkům
Z-9-6-03	Hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu
Z-9-6-04	Lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit
Z-9-6-05	Uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států
	Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření
Z-9-6-01p	Vymezí a lokalizuje území místní krajiny a oblasti (regionu) podle bydliště nebo školy
Z-9-6-02p	Charakterizuje přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu

Žák	
Z-9-6-03p	Určí zeměpisnou polohu a rozlohu České republiky a její sousední státy
Z-9-6-03p	Rozlišuje přírodní podmínky ČR, popíše povrch a jeho členitost
Z-9-6-03p	Uvede hlavní údaje o rozmístění obyvatelstva
Z-9-6-04p	Vyhledá na mapách jednotlivé kraje České republiky a charakterizuje hospodářské poměry, přírodní zvláštnosti a kulturní zajímavosti

(MŠMT, 2016)

4 Metodika

4.1. Výzkumné metody

K dosažení cíle, jsem použil kvalitativní metodu sběru dat. Hlavní metodu, kterou jsem použil je metoda polostrukturovaného rozhovoru. V následujících částí tyto metody popíši.

4.1.1 Kvalitativní výzkum

V rámci kvalitativního výzkumu zjišťujeme vždy nečíselnou neboli slovní podobu (Gavora, 2010). U preferujícího kvalitativního výzkumu hraje vždy roli výstižnost, podrobnost a plastika popisu, v němž hraje roli člověk nikoli číslo (Gavora, 2010). Zásadou je sblížení se s konkrétní situací, se zkoumanými osobami a hlubší porozumění v rámci zkoumání. Metody výzkumu, které jsou jeho součástí, nám umožňují být se zkoumaným objektem tváří v tvář (Gavora, 2010). Jedinečnost je jako znak pro každého jedince či skupinu lidí (Gavora, 2010). Při zkoumání se v rámci kvalitativního výzkumu zaměřujeme na určitou osobu, určitou skupinu nebo např. určitou rodinu (Gavora, 2010). Za cílem nestojí zevšeobecnění údajů nýbrž nalezení nových spojení daného případu (Gavora, 2010). Nové Hypotézy nám vycházejí ze základu objevování nových skutečností (Gavora, 2010). Pomocí kvantitativního výzkumu se zaměřujeme na problematické oblasti, které dosud nejsou nebo nebyli ve středu zájmu zkoumání (Gavora, 2010). Při rozvoji výzkumu hrála významnou roli etnografie. Mnozí etnografové měli do větší míry problémy s popisem toho, co zrovna pozorovali v zemích s odlišnou kulturou (Gavora, 2010). Snaha o budování nových teorií na základě pozorování osob, se ukázala jako přínosná pro následující interpretace. Výzkumník provádí terénní práce pro konkrétní prostředí, jehož očekávaným výsledkem je podrobný zápis, za kterým stojí vyčerpávající a dlouhodobé zkoumání (Gavora, 2010). Při procesu pozorování by si měl každý zkoumající průběžně zapisovat poznámky, jež tvoří základ pro celkový obraz. Situaci následně vyhodnocuje na základě vlastních zkušeností, názorů, očekávání a zvyků (Gavora, 2010). Pro kvalitativní výzkum je typický záměrný výběr, nikoliv náhodný, který se využívá ve výzkumu

kvantitativním (Gavora, 2010). Vybíráme určité osoby především proto, že potřebujeme, aby pro nás měli odpovídající požadavky, jako např. vzdělání nebo zkušenosti (Gavora, 2010). Jednodušeji řečeno musí mít určité předpoklady k tomu, aby mohli podat pravdivý obraz o daném prostředí. Při kvalitativním zkoumání začínáme s podmnožinami záměrného výběru – jedním člověkem či menší skupinkou a následně zvětšujeme okruhy výběru (Gavora, 2010).

4.1.2 Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor je jedním ze dvou typů hloubkového rozhovoru (Švaříček, Šed'ová, 2007). Jeho základ tvoří seznam s připravenými tématy a dílčími otázkami. Jeho využití můžeme nalézt především pro případové studie a zakotvené teorie (Švaříček, Šed'ová, 2007). Tazatel, který provádí tento rozhovor, by měl mít již nějaké zkušenosti a pozorovací schopnosti. Na rozhovor se můžeme dívat pomocí dvou základních přístupů. Jako na zdroj dat, které jsou potřebné pro objasnění jiného cíle, který není v úzkém spojení s tazatelem nebo jako přístup spolupráce výzkumníka, který se soustředí na výzkum a účastníka představující zdroj informací (Švaříček, Šed'ová, 2007). Rozhovor se skládá z úvodních otázek, které by měli naladit účastníka na téma rozhovoru, hlavní otázky, které tvoří jádro zkoumání dále pak navazující, nepřímé, dynamické a ukončovací otázky (Švaříček, Šed'ová, 2007). Navazující otázky slouží k podrobnějšímu porozumění nebo chápání, kterého se nedostalo v hlavní otázce (Švaříček, Šed'ová, 2007). V nepřímých otázkách se může účastník dostat do jiné role a dozvědět se tak o něm zajímavé informace. Dynamické otázky jsou uklidňovací otázky, které mají uklidnit účastníka rozhovoru především, jsou-li otázky psychicky náročné (Švaříček, Šed'ová, 2007). V ukončovacích otázkách, by nemělo dojít k rychlému ukončení rozhovoru, a naopak by si měl tazatel účastníka vyslechnout a zodpovědět mu případné dotazy (Švaříček, Šed'ová, 2007). Ukončovací otázky se nachází v každém hloubkovém rozhovoru. V rozhovoru se nacházejí také otevřené otázky, které umožní účastníkovi vysvětlení postoje k otázce (Švaříček, Šed'ová, 2007). K záznamu rozhovoru se používá často diktafon, který zachytí celý rozhovor. Záleží ovšem na délce

rozhovoru (Švaříček, Šed'ová, 2007). Ve své práci jsem diktafon nevyužil a vystačil jsem si pouze s ručním přepisováním informací.

4.1.3 Vlastní polostrukturovaný rozhovor

Za pomoci mého vytvořeného rozhovoru jsem na vybraných ZŠ realizoval polostrukturované rozhovory s učiteli, abych zjistil, jak se vyučuje místní region v Karlovarském kraji. Rozhovor se skládal z jedné základní výzkumné otázky, pěti specifických výzkumných otázek a dvaceti čtyř tázacích otázek. Základní výzkumná otázka a specifické výzkumné otázky sloužily pouze pro mou orientaci v rozhovoru a učitelé na tyto otázky neodpovídali. Tázací otázky byly pokládány učitelům a ty se na ně snažili odpovědět. V těchto tázacích otázkách učitelé zaškrtovali v tabulkách, zakreslovali do mapy, odpovídali na otevřené a uzavřené otázky. Z odpovědí jednotlivých učitelů jsem si vypsál pro mou práci podstatné informace, učitelé mi vyplnili tabulky a zakreslili informace do mapy, které jsem po nich požadoval. Za pomoci tohoto rozhovoru zodpovím mnou stanovené cíle a hypotézy.

4.2 Realizace rozhovorů s učiteli

Polostrukturované rozhovory proběhly na pěti různých základních školách s celkem osmi učiteli zeměpisu. Dva polostrukturované rozhovory jsem realizoval na školách ZŠ Myslbekova, ZŠ 1. Máje a ZŠ Truhlářské. Po jednom rozhovoru se mi pak dostalo na základní škole v Kyselce a ostrovském gymnáziu. Školy, na kterých se realizovaly rozhovory, budu níže stručně charakterizovat.

4.2.1 Základní škola a Mateřská škola Ostrov, Myslbekova 996, příspěvková organizace

Součástí základní školy je mateřská škola a školní družina. Na škole je 9 ročníků a každý ročník je po dvou třídách. Počet žáků v 19 třídách je 476 a celková kapacita školy je 662 žáků (zsamsostrov, 2018). Škola si zakládá na výuce cizích jazyků již od prvních ročníků, výuce žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, vzdělávání talentovaných žáků, zvyšování úrovně počítačové gramotnosti a environmentální výchově (zsamsostrov, 2018). Zeměpis se vyučuje na 2. stupni jako samostatný předmět s časovou dotací dvou hodin za týden (zsamsostrov, 2018).

Na této škole jsem zrealizoval dva rozhovory. První z učitelů má 32letou praxi a jeho aprobace je na předměty dějepis a základy společenských věd. Na zdejší škole však vyučuje mimo jiné i ruský jazyk, německý jazyk a zeměpis. Druhý učitel má praxi 17 let a aprobace je stejná jako u prvního zmíněného. Jeho vyučované předměty jsou dějepis, zeměpis a ruský jazyk.

4.2.2 Gymnázium Ostrov

Gymnázium se skládá z nižšího a vyššího stupně. Na gymnáziu se vzdělává celkem 574 žáků a studentů z celkové kapacity 600 (gymostrov, 2017). Třídy disponují moderní technikou, jako jsou počítače, dataprojektory, interaktivní tabule. Výukovým cílem na nižších stupních je připravit žáky na vyšší stupně gymnázia a následné studium na vysokých školách (gymostrov, 2017). Zeměpis je vyučován od primy do kvarty s dvouhodinovou týdenní dotací v primě, sekundě a tercii a jednogodinovou dotací v kvartě (gymostrov, 2017). Na této škole jsem uskutečnil rozhovor s jedním učitelem, který má praxi 27 let s aprobací na předměty tělesné výchovy a zeměpisu. Tyto předměty také vyučuje.

4.2.3 Základní škola Karlovy Vary, Truhlářská 19, příspěvková organizace

Základní škola se nachází ve čtvrti Stará Role, která je součástí Karlových Varů. Je zaměřena na sport a zdravý životní styl. Jelikož na této škole není zmíněná celková kapacita, dovolím si jí odhadnout na přibližně 600 žáků. Zeměpis je vyučován v šesté, sedmé a deváté třídě po dvou hodinách týdně a v osmé třídě s časovou dotací jedné hodiny za týden (zstruharska, 2013). Zde jsem zrealizoval dva rozhovory. Praxe prvního učitele je 13 let, jeho aprobace je zaměřená na předměty zeměpis a ruský jazyk, ale vyučovanými předměty jsou zeměpis a český jazyk. Druhý učitel má praxi 35 let a aprobaci na stejné předměty, které vyučuje – zeměpis a tělesná výchova.

4.2.4 ZŠ 1. máje Karlovy Vary

Škola se nachází v městské části Dvory, která je součástí města Karlovy Vary. Do spádové oblasti spadají obce Hory a Jenišov. Kapacita školy je maximálně 420 žáků. Velkou část žáků tvoří žáci s poruchami učení. Časová dotace hodin zeměpisu je v šesté, sedmé a osmé třídě po dvou hodinách. V deváté třídě je

to pak hodina jedna (ŠVP 1. máj, 2017). Na této škole proběhly dva rozhovory, kdy jeden z učitelů má praxi 21 let a vystudované předměty jsou ruský jazyk, anglický jazyk a zeměpis. Předměty, které vyučuje, jsou anglický jazyk a zeměpis. Druhý učitel má praxi 11 let a vystudovaný má obor speciální pedagog. Vyučuje zeměpis, informatiku a předmět speciální pedagogické péče.

4.2.5 Základní škola a mateřská škola Kyselka

Ve škole je 9 tříd a škola se nachází ve spádové oblasti blízkých obcí. Na této škole se také neuvádí, jaká je celková kapacita. Škola je menší a domnívám se, že kapacita školy je 300 žáků. Některé předměty mají žáci spojené po ročnících, a tedy se může stát, že např. na hodině zeměpisu se společně setká 8. a 9. třída. Učitel má rozdělenou hodinu, kdy se více věnuje jedné třídě a druhá část má samostatnou práci. Časová dotace pro výuku zeměpisu je 2 hodiny týdně. Na škole proběhl jeden rozhovor s učitelem, který má praxi 8 let a aprobaci na předměty – přírodopis, zeměpis. Předměty, které vyučuje, jsou přírodopis, zeměpis, chemie a tělesná výchova.

4.3 Vyhodnocování výsledků

Výsledky jednotlivých otázek z polostrukturovaného rozhovoru budou vyhodnoceny v kapitole 5 - Výsledky. Všechny vyhodnocované otázky budou hodnoceny podle porovnání s ostatními zodpovězenými otázkami v rozhovorech. Pro přehlednost nepoužívám ve výsledcích názvy škol, ale školy jsem si označil zkratkami. Základní školy jsou označené následovně: ZŠ 1, ZŠ 2, ZŠ 3, ZŠ 4, ZŠ 5, ZŠ 6 a ZŠ 7. Gymnázium jsem si označil jako G.

5 Výsledky

Výsledky rozhovorů jsem si rozdělil na čtyři části, podle mnou stanovených SVO – specifických výzkumných otázek. V první části vyhodnocuji odpovědi na SVO1 a SVO2, které zahrnují prvních 12 tazatelských otázek (TO). Ve druhé části vyhodnocuji výsledky k SVO 3, kam spadají tazatelské otázky 13 a 14. Ve třetí části vyhodnocuji odpovědi k SVO 4 od otázky 15 až po otázku 18. V poslední části vyhodnocuji výsledky k poslední SVO 5, kam spadají TO 19 až 24.

5.1 Specifická výzkumná otázka 1 a Specifická výzkumná otázka 2

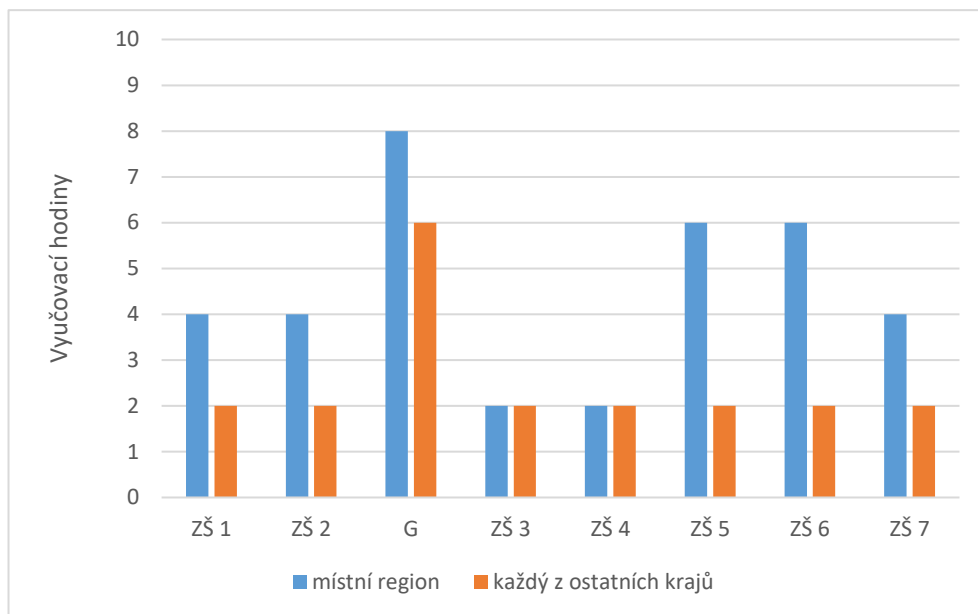
V první části vyhodnocuji výsledky k SVO1 – je celek vyučován jako samostatné učivo, svébytně vymezený region, či pouze jako celý Karlovarský kraj, tedy jako ostatní kraje? SVO2 – využívají vyučující plně potenciál tématu „místní region“ pro výuku souvislostí na žákům blízkých tématech? Těchto otázek se týká prvních dvanáct TO.

5.1.1 Tázací otázka č. 1

V první otázce jsem se učitelů ptal, ve kterém ročníku vyučují místní region. Na výběr měli z šesté, sedmé, osmé a deváté třídy. Všichni učitelé se shodli, že místní region vyučují v osmém ročníku.

5.1.2 Tázací otázka č. 2 a č. 3

Z TO 2 jsem zjišťoval, kolik hodin výuky věnují učitelé tématu místního regionu. Rozmezí jsem si pro TO 2 a TO 3 určil takto: Méně než 1 hodinu, 1-2 hodiny, 3-4 hodiny, 5-6 hodin, 7-8 hodin, 9-10 hodin více jak 10 hodin výuky. Podobně jako v předchozí otázce, jsem se v TO 3 ptal, kolik hodin výuky věnují učitelé každému z krajů (mimo karlovarského). Výsledky z obou otázek jsem pro porovnání vložil do jednoho obrázku.

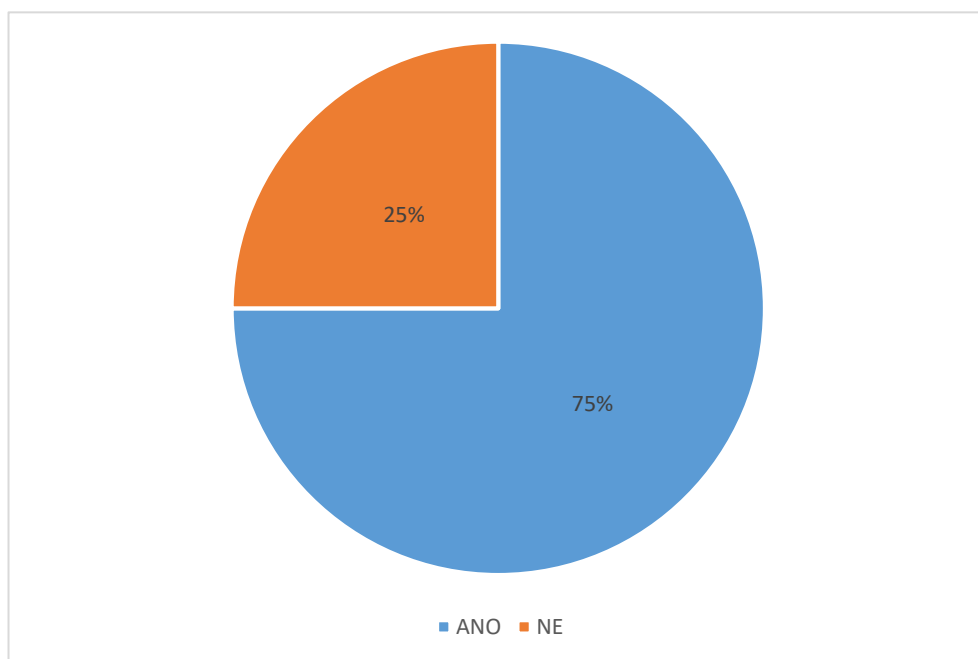
Obrázek 11 - Časová dotace, kterou mají učitelé vyčleněnou na výuku místního regionu a výuku ostatních krajů na zkoumaných jednotlivých školách v Karlovarském kraji.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Z obrázku vidíme, že učitelé mají obecně vyčleněno více času na výuku místního regionu než na výuku ostatních krajů. Nejvíce vyčleněnou časovou dotaci na výuku místního regionu a ostatních krajů má učitel z gymnázia. Učitelé na všech školách vyjma gymnázia mají vyčleněnou stejnou časovou dotaci na ostatní kraje tedy všechny kraje mimo Karlovarského. Časová dotace vyčleněná na místní region se liší.

5.1.3 Tázací otázka č. 4

Z této otázky jsem se snažil zjistit, zda časová dotace, kterou mají učitelé vyčleněnou na výuku místního regionu, je pro ně dostačující.

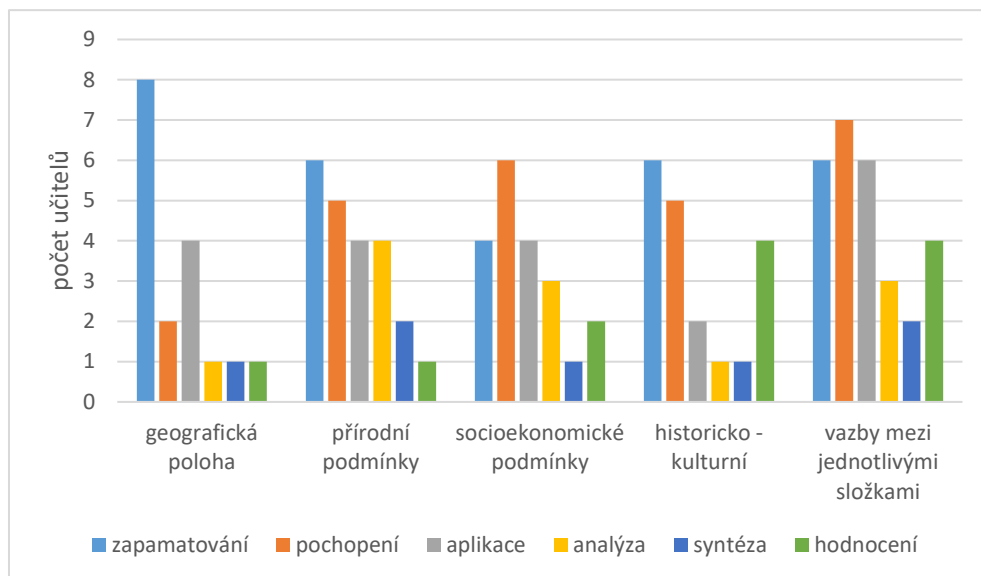
Obrázek 12 – Je časová dotace vyčleněná na výuku místního regionu dostačující. Učitelé odpovídali ano/ne.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Většina dotazovaných učitelů odpověděla, že jsou spokojeni s vyčleněnou časovou dotací na výuku místního regionu. Ovšem ZŠ 1 a ZŠ 7 nejsou spokojeni s časovou dotací, kterou mají vyčleněnou na výuku místního regionu a požadovali by ji větší.

5.1.4 Tázací otázka č. 5

Tato otázka byla zaměřena, abych zjistil, které oblasti zeměpisných znalostí učitelé pokrývají ve výuce místního regionu. Kterou z úrovní myšlenkových schopností (dle Blooma) po svých žácích u každé z oblastí zeměpisných znalostí požadují.

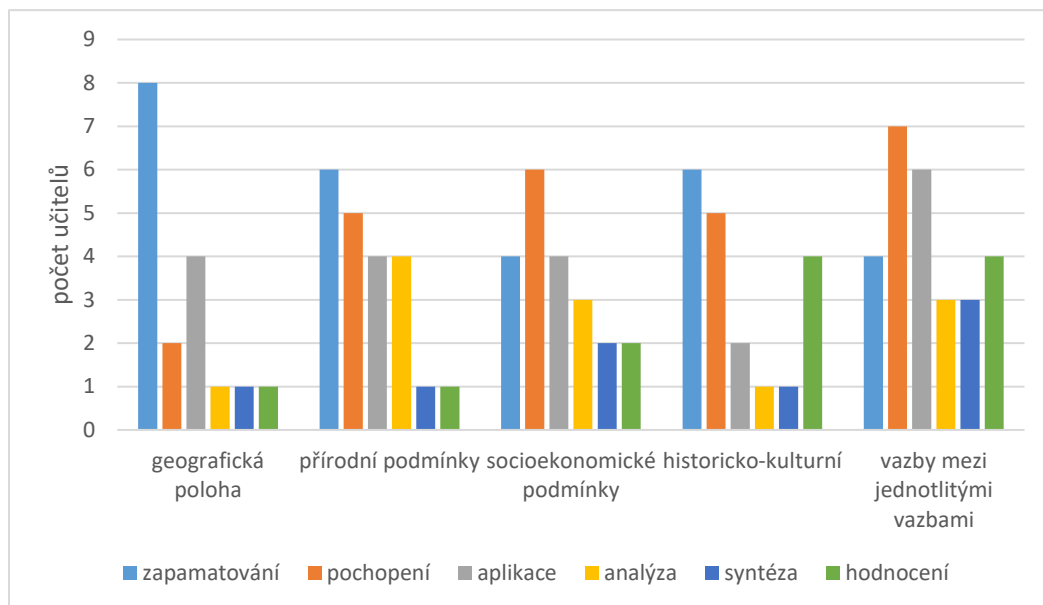
Obrázek 13 - Úrovně myšlenkových schopností (dle Blooma), které učitelé při výuce místního regionu, po svých žácích u každé z oblastí požadují.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Z obrázku lze vidět, že všichni učitelé pokrývají při výuce všechny zmíněné oblasti. Z úrovní myšlenkových schopností nejvíce po svých žácích vyžadují u geografické polohy zapamatování. Pochopení a aplikaci nejvíce vyžadují mezi vazbami jednotlivých složek. Analýzu nejvíce vyžadují u přírodních podmínek. Syntézu shodně u přírodních podmínek a vazbami mezi jednotlivými složkami. Hodnocení nejvíce vyžadují u historicko-kulturní oblasti.

5.1.5 Tázací otázka č. 6

Šestá otázka se podobně jako předešlá otázka zabývala tím, které oblasti zeměpisných znalostí učitelé pokrývají při výuce ostatních krajů. Kterou z úrovní myšlenkových schopností (dle Blooma) po svých žácích u každé z oblastí zeměpisných znalostí požadují?

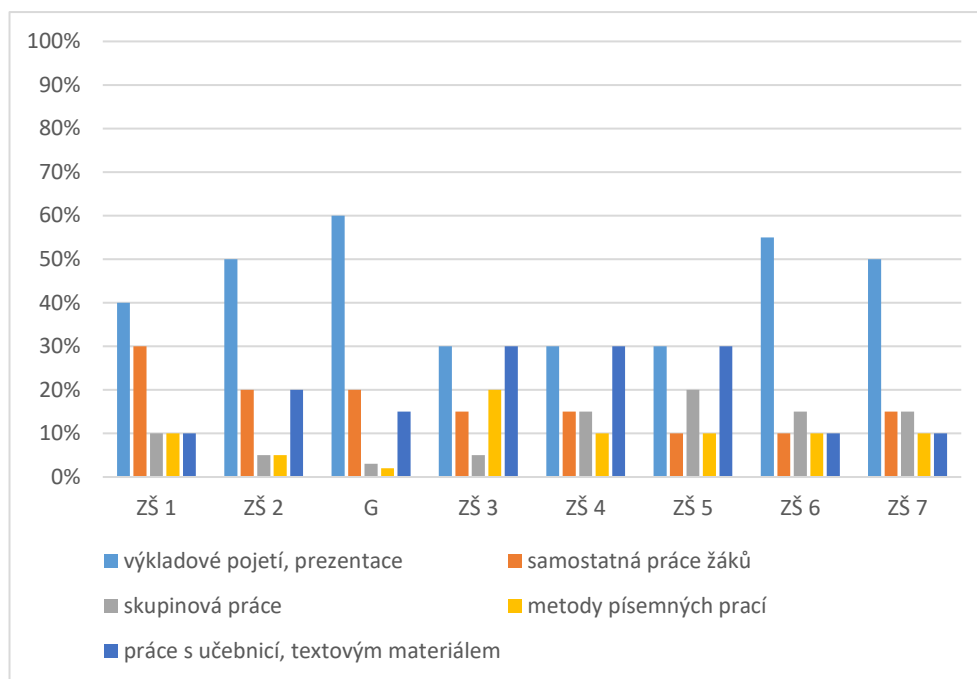
Obrázek 14 - Úrovně myšlenkových schopností (dle Blooma), které při výuce ostatních krajů po svých žácích u každé z oblastí požadují.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Z výsledků lze vidět, že učitelé mají na své žáky dost podobné nároky, jako u místního regionu a výsledky se dle mého názoru liší minimálně. Zapamatování nejvíce požadují u geografické polohy. Pochopení nejvíce požadují u vazeb mezi jednotlivými složkami stejně tak aplikaci a syntézu. Analýzu učitelé nejvíce požadují u přírodních podmínek.

5.1.6 Tázací otázka č. 7

Cílem bylo zjistit, které zmíněné metody ve výuce místního regionu učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní. Metody, které jsem zmínil, byly výkladové pojetí a prezentace, samostatná práce žáků, skupinová práce, metody písemných prací, práce s učebnicí a textovým materiálem. Procentuální časové zastoupení mělo dát vždy dohromady 100 %.

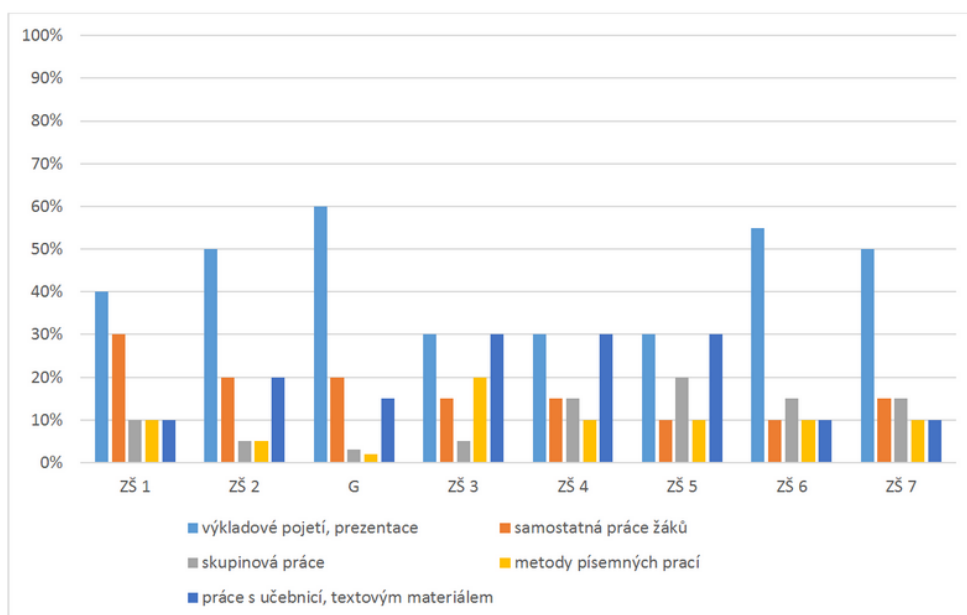
Obrázek 15 - Metody ve výuce místního regionu, které učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Ve výuce používají všichni dotazovaní učitelé všechny zmíněné metody. Každý učitel má jiné individuální procentuální, tedy časové zastoupení jednotlivých metod ve výuce. Obecně se dá ale říct, že učitelé nejvíce časově zařazují ve výuce místního regionu výkladové pojetí a prezentace. Naopak nejméně ve výuce místního regionu zařazují práci s učebnicí, textovým materiálem a metody písemných prací.

5.1.7 Tázací otázka č. 8

Tato otázka navazovala na předchozí TO a zjišťovala, které zmíněné metody ve výuce ostatních krajů (mimo karlovarského) učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní.

Obrázek 16 - Metody ve výuce ostatních krajů, které učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Výsledky se velmi podobají výsledkům místního regionu. Při výuce ostatních krajů, tedy všech krajů kromě Karlovarského všichni učitelé zařazují do výuky všechny zmíněné metody. Každý učitel má také jiné individuální procentuální, tedy časové zastoupení jednotlivých metod ve výuce. Nejvíce učitelé využívají výkladové pojetí a prezentaci jako tomu bylo u místního regionu. Naopak nejméně se věnují při výuce ostatních krajů skupinové práci a metodám písemných prací.

5.1.8 Tázací otázka č. 9

V této otázce jsem se ptal, zda se učitelé vrací v rámci výuku tématu místní region k pravidlům a informacím, probíraným v rámci obecného zeměpisu. Učitelé na všech dotazovaných školách se vracejí k informacím probíraných v obecném zeměpisu. Ani na jedné škole jsem se neseťkal s tím, aby tomu tak nebylo.

5.1.9 Tázací otázka č. 10

Ukazují učitelé na žákům známých příkladech obecně platná pravidla? Stejně jako v předešlé otázce se všichni dotazovaní učitelé shodli, že ukazují žákům obecně platná pravidla na známých příkladech.

5.1.10 Tázací otázka č. 11

Pokud učitelé v předešlé TO10 odpověděli ano, měli v této otázce uvést několik příkladů.

Tabulka 5 – Tabulka, která obsahuje příklady obecně platných pravidel na jednotlivých školách.

Škola	Příklady viz TO 10
ZŠ 1	Litosféra – geologická stavba, pedosféra – typy půd, hydrosféra – minerální prameny, vodstvo, biosféra – biomy, atmosféra – klimatické poměry
ZŠ 2	Průmysl – těžební průmysl, těžba uranu Jáchymov
G	Podnebí, hydrosféra (vodstvo, řeky)
ZŠ 3	Přírodní podmínky, podnebí
ZŠ 4	Cestovní ruch – lázeňství, vodstvo-prameny
ZŠ 5	Průmysl, cestovní ruch – lázeňství, vodstvo – minerální prameny
ZŠ 6	Klimatické poměry, vodstvo – minerální prameny
ZŠ 7	Přírodní podmínky, podmínky, souřadnice

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Všichni učitelé uvedli několik příkladů. Nejčastěji se v odpovědích ukazovaly odpovědi: klimatické poměry, přírodní podmínky, hydrosféra, vodstvo (minerální prameny). V odpovědích se ale také ukazoval průmysl nebo litosféra.

5.1.11 Tázací otázka č. 12

V této otázce jsem chtěl, aby učitelé uvedli příklad souvislostí, který je podle učitelů nejkompexnější (a nejdůležitější v jejich regionu) a kde ve světě můžou najít jeho aplikaci.

Tabulka 6 - Příklady souvislostí, jaké učitelé zmínili na jednotlivých školách. Které příklady jsou nejkompexnější (a nejdůležitější v regionu) a kde ve světě můžeme najít jeho aplikaci.

Škola	Příklady souvislostí
ZŠ 1	Socioekonomické hledisko – velké zastoupení ruské populace
ZŠ 2	Lázeňství – cestovní ruch, ekologická zátěž Krušných hor – situace ve světě
G	Lázeňství – Maďarsko
ZŠ 3	Průmysl těžba uhlí USA
ZŠ 4	Lázeňství – Francie
ZŠ 5	Těžba surovin výroba porcelánu, hudební nástroje, becherovka
ZŠ 6	Zemědělství – Slovensko
ZŠ 7	Mattoni, festival Karlovy Vary – filmový festival Nice

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

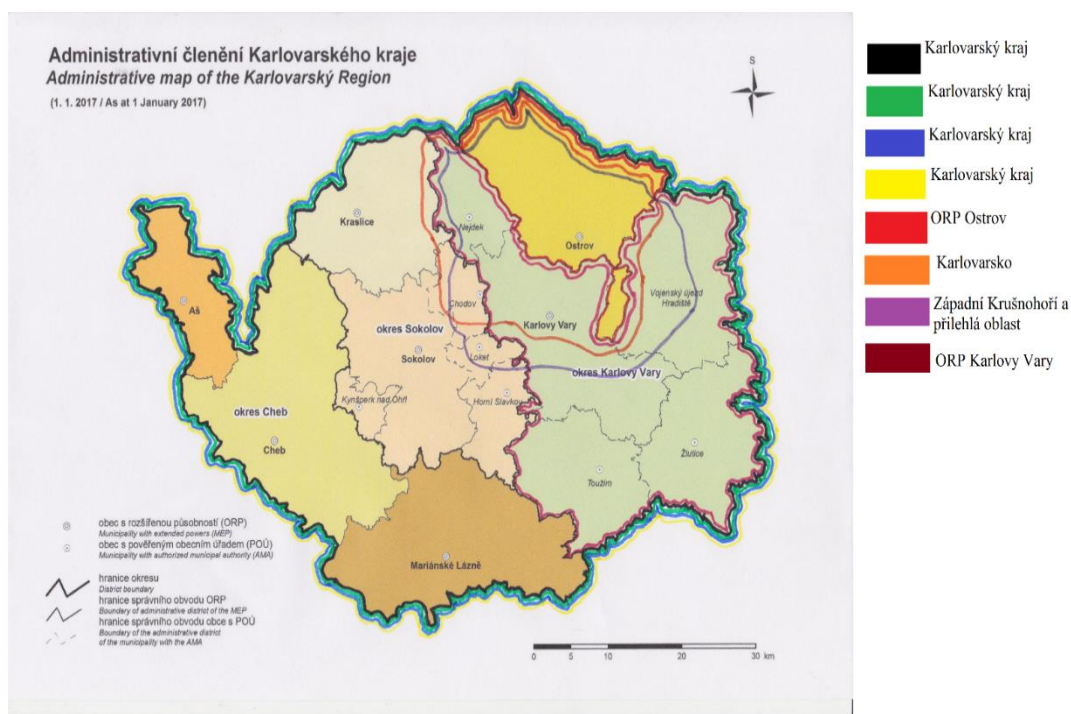
Nejvíce dávali učitelé za příklad souvislostí, který je pro ně nejdůležitější a nejkompexnější lázeňství. Dále zmínili průmysl, zemědělství, ekologické znečištění, strukturu populace nebo filmový festival v Karlových Varech.

5.2 Specifická výzkumná otázka 3

Ve druhé části vyhodnocuji výsledky k SVO3 – Jak mají učitelé vymezený region, pokud nevyučují Karlovarský kraj. Tuhle otázkou se zabývají TO 13 a TO 14.

5.2.1 Tázací otázka č. 13

V této otázce učitelé měli vyznačit do mapy, co považují za svůj region a kde leží škola, na které vyučují. Na výběr dostali z několika přiložených map.

Obrázek 17 - Co učitelé považují za svůj region, jak tento region vymezili.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

5.2.2 Tázací otázka č. 14

Jak konkrétně a proč si učitelé tento region vymezili.

Tabulka 7 - Tabulka ukazuje, jak učitelé vymezili region

Škola	Vymezení regionu
ZŠ 1	ORP – Ostrov
ZŠ 2	Západní Krušnohoří a přilehlá oblast, lázeňství, historická oblast
G	Karlovarsko
ZŠ 3	Karlovarský kraj, učitel to považuje to celé za svůj region
ZŠ 4	ORP Karlovy Vary
ZŠ 5	Karlovarský kraj, provázanost, těžba, lázeňský trojúhelník,

Škola	Vymezení regionu
ZŠ 6	Karlovarský kraj, při výuce učitel používá vše, co se nachází v KV kraji
ZŠ 7	Karlovarský kraj, region odkud pochází a kde vyrůstají žáci

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

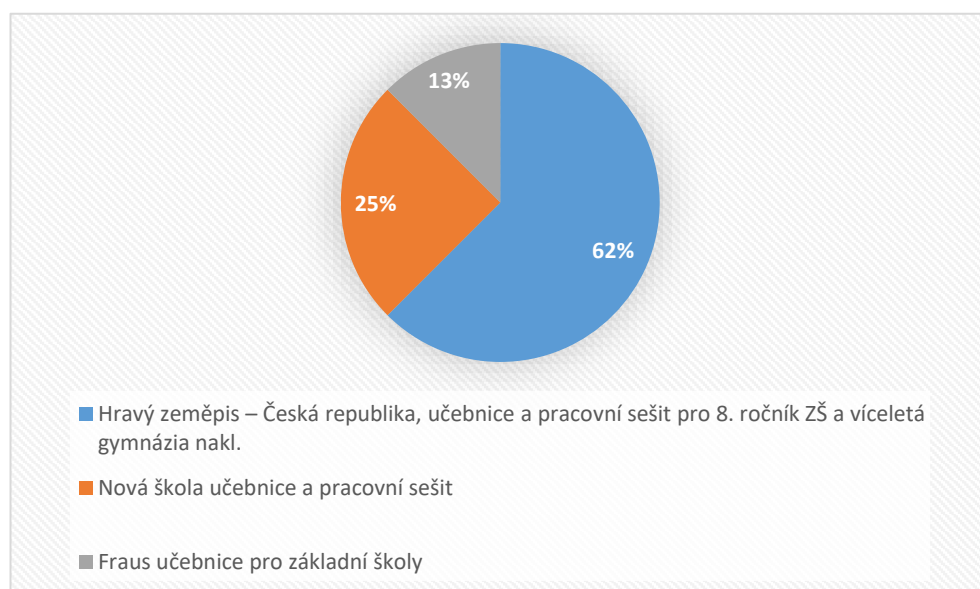
Čtyři učitelé vymezili svůj region jako Karlovarský kraj, a to hlavně z důvodů provázanosti jednotlivých odvětví (lázeňství, průmysl, zemědělství). Další dva učitelé vymezili svůj region podle oblasti s rozšířenou působností, kde leží jejich škola. Poslední dva učitelé si vymezili region podle místa, kde leží jejich škola a přilehlých oblastí.

5.3 Specifická výzkumná otázka 4

Ve třetí části vyhodnocuji otázky k SVO4 – Jaké pomůcky při výuce učitelé využívají. Této SVO se týkají TO 15, 16, 17 a 18.

5.3.1 Tázací otázka č. 15

V TO15 jsem se učitelů ptal, které učebnice a pracovní sešity využívají.

Obrázek 18 – Obrázek zobrazuje, jaké učebnice a pracovní sešity učitelé používají.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Učitelé na vybraných školách nejvíce využívají pracovní sešit Hravý zeměpis, který si velmi pochvalují. Jiné pracovní sešity používají pouze na ZŠ3 a ZŠ4. U učebnic to není tak jednoznačné jako u pracovních sešitů a učitelé používají více druhů učebnic. Nejvíce je však zastoupena učebnice Hravý zeměpis pro 8. ročník základní školy a víceletá gymnázia, které používají ZŠ1, ZŠ2, G a ZŠ7.

5.3.2 Tázací otázka č. 16

V této otázce jsem se učitelů ptal, jaké mapy používají. Na výběr měli ze školních a vlastních map. Pokud vybrali školní mapy, chtěl jsem vědět, jaké mapy to jsou.

Tabulka 8 – Jaké mapy učitelé používají. Konkrétní mapy, které používají ve výuce.

Školy	Školní mapy/Vlastní mapy	Mapy
ZŠ 1	Školní mapy	ČR – sešitový atlas pro ZŠ a víceletá gymnázia, Školní atlas dnešního Česka, tematický atlas Karlovarského kraje
ZŠ 2	Školní mapy	Velká nástěnná mapa ČR – obecně zeměpisná, administrativní rozdělení
G	Školní mapy	školní atlas světa
ZŠ 3	Školní mapy	Tematický atlas Karlovarského kraje
ZŠ 4	Školní mapy	Tematický atlas Karlovarského kraje
ZŠ 5	Školní mapy	Nástěnná obecně zeměpisná, interaktivní, atlasy

Školy	Školní mapy/Vlastní mapy	Mapy
ZŠ 6	Školní mapy	Katastrální, topografické
ZŠ7	Školní mapy	Atlasy, nástěnné mapy

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Žádný učitel na žádné škole nevybral, že by používal vlastní mapy. Všichni tedy používají mapy, které mají na svých školách k dispozici. Nejvíce učitelé používají tematický atlas Karlovarského kraje a školní atlasy. Dále používají nástěnné mapy České republiky nebo interaktivní mapy.

5.3.3 Tázací otázka č. 17

Používají učitelé při přípravě výuky další pomůcky nebo zdroje informací. Na výběr bylo ano/ne pokud odpověděli ano, chtěl jsem vědět jaké pomůcky nebo zdroje informací používají.

Tabulka 9 - Pomůcky, zdroje informací, které učitelé používají při přípravě výuky.

Školy	Ano/Ne	Zdroje informací, pomůcky
ZŠ 1	Ano	Encyklopedie, časopisy, internetové zdroje (Geografické rozhledy)
ZŠ 2	Ano	Internet, mapy, literatura
G	Ano	Časopisy, internet
ZŠ 3	Ano	Internet
ZŠ 4	Ano	Internet, knihy
ZŠ 5	Ano	Encyklopedie, internet
ZŠ 6	Ano	Internet
ZŠ7	Ano	Internet

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Učitelé jednotně odpověděli, že používají při přípravě výuky další pomůcky nebo zdroje informací. Nejčastěji využívají internet, kde hledají zajímavosti nebo další informace k učivu. Mezi dalšími zdroji uvedli knihy, encyklopedie nebo geografické časopisy.

5.3.4 Tázací otázka č. 18

Používají učitelé ve výuce další pomůcky. Když odpověděli ano, ptal jsem se, jaké pomůcky využívají.

Tabulka 10 - Pokud učitelé ve výuce používají další pomůcky, tak jaké pomůcky to jsou.

Školy	Ano/Ne	Pomůcky
ZŠ 1	Ano	Připravené prezentace, DVD, internetové stránky ČSÚ Karlovarského kraje
ZŠ 2	Ano	Internet, video
G	Ne	Žádné nepoužívá
ZŠ 3	Ano	Internet žáci mají za úkol vyhledat informace
ZŠ 4	Ano	Internet
ZŠ 5	Ano	DVD, internet, prezentace, interaktivní učebnice Fraus
ZŠ 6	Ano	Internet, kompas
ZŠ7	Ano	Fotky, obrázky, deskové hry

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

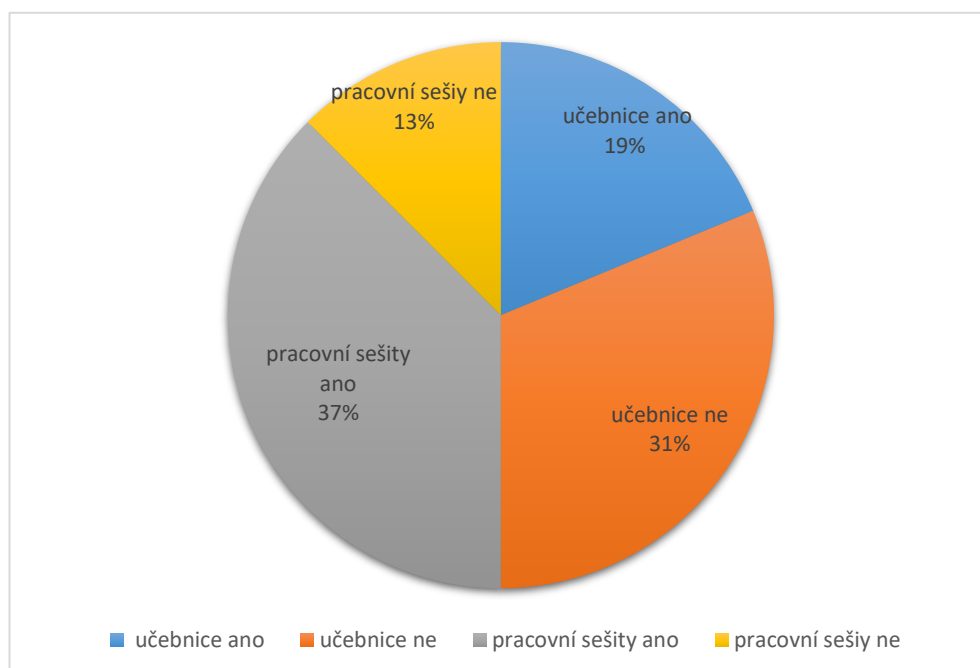
Velká většina učitelů používá ve výuce některé další pomůcky. Nejčastěji zmiňovali internetové stránky, připravené prezentace. Někteří učitelé přehrávají žákům DVD a fotky.

5.4 Specifická výzkumná otázka 5

V této poslední části vyhodnocuji TO k SVO5 – Je kvalita podkladů pro výuku tématu místní region pro Vás dostatečná. Pod tuto SVO se zabývají TO 19, 20, 21, 22, 23 a 24.

5.4.1 Tázací otázka č. 19

TO 19 byla zaměřena na to, zda jsou učebnice a pracovní sešity, které používají podle učitelů kvalitní.

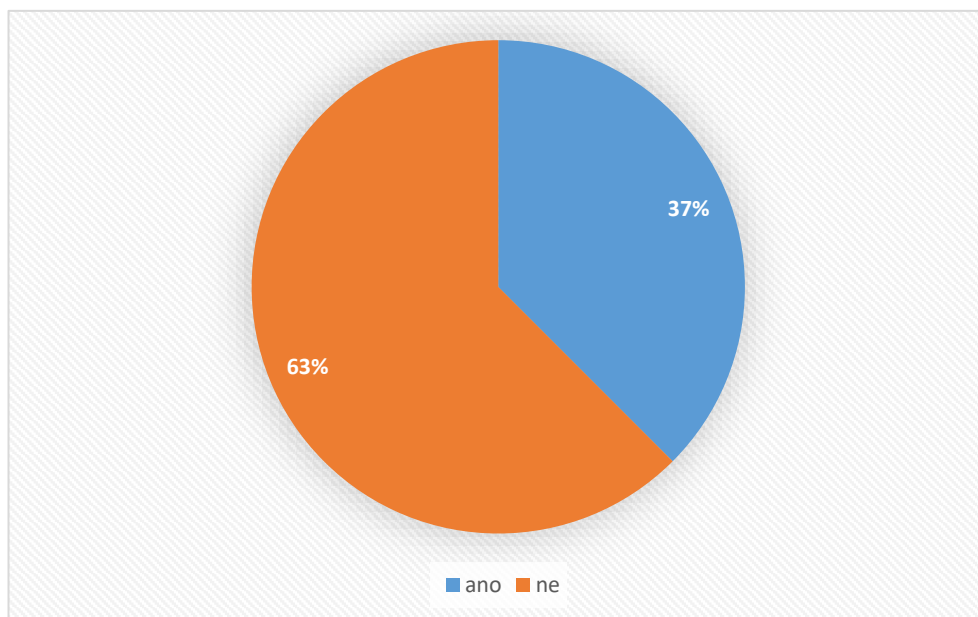
Obrázek 19 – Učitelské odpovědi na otázku, jestli jsou dle jejich názoru učebnice a pracovní sešity dostatečně kvalitní a vhodné pro výuku tematického celku „místní region“.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Učitelé ze ZŠ1, G, ZŠ5, ZŠ6 a ZŠ7 odpověděli, že učebnice, se kterými pracují, nejsou dostatečně kvalitní. Naopak pracovní sešity jsou podle většiny učitelů ze ZŠ2, ZŠ3, ZŠ4, ZŠ5, ZŠ6, ZŠ7 dostatečně kvalitní.

5.4.2 Tázací otázka č. 20

Jsou mapy, které používají dle názoru učitelů dostatečně kvalitní?

Obrázek 20 - Jsou mapy, které učitelé používají dle učitelů dostatečně kvalitní.

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Pět učitelů z osmi uvedlo, že nejsou spokojeni s mapami, které ve výuce používají. Byli to učitelé ZŠ1, G, ZŠ3, ZŠ5 a ZŠ6. Učitelé z ostatních škol jsou s mapami spokojeni.

5.4.3 Tázací otázka č. 21

Tato otázka se zaměřovala na to, jaké další podklady by učitelé ve výuce rádi používali, ale nemají je k dispozici.

Tabulka 11 - Podklady, které by učitelé chtěli, ale nemají je k dispozici.

Školy	Podklady
ZŠ 1	Kvalitní mapu Karlovarského kraje samostatně
ZŠ 2	Žádné
G	Digitální materiály
ZŠ 3	Ucelené učebnice o KV kraji

Školy	Podklady
ZŠ 4	Atlasy Karlovarského kraje
ZŠ 5	3D modely
ZŠ 6	Lepší mapy, interaktivní mapy
ZŠ7	Programy na interaktivní tabule

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Učitelé se z poloviny případů shodli, že by byli rádi za kvalitní mapu Karlovarského kraje. Někteří by byli rádi za digitální materiály, 3D modely nebo ucelené učebnice o Karlovarském kraji. Našel se i učitel ze ZŠ2, který je spokojený s tím, co jeho škola nabízí a nic by nechtěl.

5.4.4 Tázací otázka č. 22

Pořádají učitelé exkurzi do okolí v rámci výuky místního regionu? Pokud mi vyučující odpověděli ano, zajímalo mě, kam a jak je přibližně exkurze dlouhá. Z této otázky jsem vytěžil spousty míst, kam se snaží učitelé v rámci místního regionu s žáky vyrazit.

Tabulka 12 - Pořádají učitelé exkurzi v rámci výuky místního regionu. Pokud ano, tak kam a jak je exkurze dlouhá.

Školy	Ano/Ne	Kam	Jak dlouhou
ZŠ 1	Ano	Výrobní závody (Moser, Becherovka, Porcelánka), přírodní krajiny – Borecké rybníky v Ostrově, důl Mauricius	Celodenní
ZŠ 2	Ano	Jáchymov, Abertamy, Boží dar, Hřebečná	Celodenní

Školy	Ano/Ne	Kam	Jak dlouhou
G	Ano	Sklářství Moser, Karlovy Vary minerální prameny, vřídlo	Celodenní
ZŠ 3	Ano	Karlovy Vary a okolí kolonáda, Moser, Slavkovský les	Celodenní
ZŠ 4	Ano	Becherovka, Moser, Stanovická přehrada, Horní Blatná	Celodenní
ZŠ 5	Ano	Slavkovský les, minerální prameny, vřídlo	1-2 hodiny
ZŠ 6	Ano	Muzeum Karlovy Vary, Becherovka	1-2 hodiny
ZŠ7	Ano	Ostrov zámecký park, ekocentrum, Kyselka museum, Karlovy Vary museum, galerie	Celodenní

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Učitelé zpravidla pořádají celodenní exkurze do okolí své školy v rámci místního regionu až na ZŠ5 a ZŠ6. Tyto školy pořádají exkurzi, jen v rámci 1-2 vyučovacích hodin. Skoro všechny školy navštěvují v rámci exkurze místního regionu Karlovy Vary. Liší se pouze tím, co ve městě navštíví. Zpravidla v Karlových Varech navštěvují sklářství Moser, Becherovku, muzeum, kolonádu, vřídlo, minerální prameny. Školy tyto exkurze různě mění a každý rok navštěvují s žáky trochu jiná místa.

5.4.5 Tázací otázka č. 23

V této otázce jsem se ptal, zda mají učitelé exkurzi spojenou i s jinými předměty. Pokud odpověděli ano, ptal jsem se, které předměty to jsou.

Tabulka 13 - Mají učitelé spojenou exkurzi v rámci místního regionu s jinými předměty. Pokud ano, jaké předměty to jsou.

Školy	Ano/Ne	Předměty
ZŠ 1	Ano	Dějepis, tělesná výchova, český jazyk, výtvarná výchova, přírodopis
ZŠ 2	Ano	Dějepis, zeměpis, občanská výchova
G	Ano	Tělesná výchova, biologie
ZŠ 3	Ano	Dějepis, přírodopis
ZŠ 4	Ano	Přírodopis, dějepis
ZŠ 5	Ano	Přírodopis, občanská výchova
ZŠ 6	Ne	
ZŠ7	Ano	Dějepis, český jazyk

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Pouze jedna škola nemá exkurzi spojenou s jinými předměty. Zbylé školy mají exkurzi spojenou nejčastěji s předměty dějepisu, přírodopisu nebo českým jazykem.

5.4.6 Tázací otázka č. 24

V poslední otázce rozhovoru jsem se učitelů ptal, zda participují na organizaci a vedení exkurze s dalšími učiteli. Když odpověděli ano, zajímalo mě, jaké předměty tito učitelé učí.

Tabulka 14 - Participují učitelé na organizaci a vedení exkurze s dalšími učiteli, pokud ano, učitelé, kterých předmětů to jsou.

Školy	Ano/Ne	Učitelé předmětů
ZŠ 1	Ano	Dějepis, tělesná výchova, český jazyk, výtvarná výchova, přírodopis
ZŠ 2	Ano	Dějepis, zeměpis
G	Ano	Biologie, tělesná výchova
ZŠ 3	Ano	Přírodopis
ZŠ 4	Ano	Přírodopis, dějepis
ZŠ 5	Ano	Přírodopis
ZŠ 6	Ne	
ZŠ7	Ano	Dějepis, český jazyk

Zdroj: (vlastní zpracování, 2019)

Na organizaci a vedení exkurze spolupracují z velké části učitelé stejných předmětů, se kterými je exkurze spojena. Nejvíce to jsou učitelé dějepisu a přírodopisu.

6 Diskuse

Před samotným psaním bakalářské práce jsem rozmýšlel nad tím, v jaké formě a struktuře budu získávat potřebné informace od učitelů ZŠ pro účely mého šetření. S vedoucím práce jsme vedli diskuzi, při které jsme si objasnili formu a strukturu otázek. Jednomyslně jsme se shodli nad polostrukturovaným rozhovorem, který by splnil přesně takové účely, které jsme očekávali. Důležitost hrála i samotná struktura otázek. Chtěli jsme, aby byly konstruované tak, abych z nich mohl vytěžit vše podstatné a vyhnul se zkráceným odpovědím. Mým zájmem bylo, abych s pomocí tohoto rozhovoru dokázal zodpovědět stanovené hypotézy a cíle této práce. S učiteli, se kterými jsem měl možnost se setkat, jsme se dostali k tomu, že většina z nich byla ochotná mne vyslechnout a projít si semnou rozhovorem, i přes jejich nabitý program a nedostatek volného času. Důvodem bylo mé osobní setkání, přístup a otevřená diskuze namísto elektronického dotazníku, který je pro většinu z nich neosobní a přicházející celá řada otázek, která je jen odrazuje od jejich vyplnění. Toto zjištění mne potěšilo. Vytvořené specifické otázky z předcházející kapitoly, jsem hodnotil na základě zodpovězených otázek, a nebyly tedy pokládány učitelům přímo. První dvě specifické otázky jsem odpovídal na základě prvních dvanácti otázek. „Je celek vyučován jako samostatné učivo, svébytně vymezený region, či pouze jako celý Karlovarský kraj, tedy jako ostatní kraje?“ SVO2 – „Využívají vyučující plně potenciál tématu „místní region“ pro výuku souvislostí na žákům blízkých tématech“? Z výsledků tázacích otázek nelze říci, že je celek vyučován jako samostatné učivo. Věřím, však že kdybych dosáhl většího počtu rozhovorů, dokázal bych tuto specifickou výzkumnou otázku přesněji zodpovědět. Co naopak říci lze, je, že učitelé plně využívají potenciálu místního regionu pro výuku souvislostí na žákům známých příkladech v rámci exkurzí po Karlovarském kraji. Každý z učitelů mi potvrdil, že se pravidelně podílejí na přípravě a realizaci těchto exkurzí. Nejčastěji mají exkurzi spojenou s předměty dějepisu, přírodopisu a českého jazyka, a to z důvodu poznání míst, které se vážou k historii, literatuře a přírodním podmínkám Karlovarského kraje. Učitelé ve výuce místního regionu pokrývají veškeré úrovně myšlenkových schopností (dle Blooma).

U geografické polohy je to zapamatování, pochopení a aplikaci preferují mezi vazbami jednotlivých složek, analýza je vyžadována u přírodních podmínek, dále pak syntézu požadují u přírodních podmínek a vazbami mezi jednotlivými složkami. U historicko-kulturní oblasti nejvíce po svých žácích vyžadují hodnocení. „Jak mají učitelé vymezený region, pokud nevyučují Karlovarský kraj“ další otázka na kterou jsem získal odpověď pomocí TO13 a TO14. Učitelé, kteří nevyučují Karlovarský kraj, mají území vyčleněné podle místa školy, na které vyučují. Tito učitelé mají pak vymezený region dle ORP daného města nebo přílehlé oblasti k sídlu školy. SVO4 se týkala pomůcek, které učitelé při výuce s žáky využívají. Z TO15,16,17 a 18 jsem zjistil, že pomůcek, které využívají je celá řada. Nejběžnějšími jsou: školní mapy, připravené prezentace, internet, DVD, pracovní sešity a učebnice. I přesto, že mi přijde, že pomůcek k výuce je poměrně hodně, další otázka mne utvrdila v tom, že kvantita neznamena kvalitu, neboť z SVO5 vyplývá, že kvalita podkladů pro výuku, je učiteli hodnocena jako nedostatečná. Učitelé ve výuce místního regionu nejméně využívají práci s učebnicí, což také poukazuje na nekvalitu pomůcek, pokud by byli učebnice kvalitní, učitelé by je ve výuce více zařazovali. O jejich nekvalitě také vypovídá fakt, že z výsledků vyplývá, že 31 % učitelů označili učebnice za nekvalitní a 19 % označila učebnice za kvalitní, naopak 37 % učitelů považuje pracovní sešity za kvalitní a dalších 13 % za nekvalitní. Na poslední specifickou otázku jsem čerpal z odpovědí TO19,20,21,22,23 a 24. Co bych rád zmínil je fakt, že kvalitu výuky by rozhodně zlepšili kvalitnější mapy a učebnice. S pokrokem technologií by řada z nich uvítala např. 3D Modely a interaktivní mapy, čemuž bych se ani já do budoucna nebránil. Domnívám se, že by bylo lepší, kdyby bylo zrealizováno více rozhovorů s učiteli, a já měl tedy více výsledků ke zkoumání.

7 Potvrzení/zamítnutí hypotéz

V této práci jsem měl stanovené 3 hypotézy. První zněla takto: učitelům a žákům zeměpisu na ZŠ chybí kvalitní podklady pro výuku tematického celku místní region. Druhá hypotéza zněla takto: učitelé tematický celek místní region nevhodně řadí do tematického celku kraje ČR, a místní region vyučují pouze jako jeden z krajů. Mou poslední stanovená hypotéza zněla takto: učitelé plně nevyužívají potenciálu tématu pro výuku souvislostí na žákům blízkých příkladech. Mým hlavním cílem bakalářské práce bylo potvrdit nebo vyvrátit mou stanovené hypotézy.

Na základě výsledků z polostrukturovaných rozhovorů lze potvrdit, že učitelům a žákům chybí kvalitní podklady pro výuku tematického celku místní region. Mou druhou stanovenou hypotézu nemohu potvrdit ani vyvrátit, protože z výsledků nelze přesně určit, kam učitelé řadí celek místní region. Zda do tematického celku kraje ČR nebo místní region vyučují jako samostatné učivo. Zjistil jsem, že 50 % učitelů řadí místní region do Karlovarského kraje a zbylých 50 % místní region vyučuje jako samostatné učivo. Mou třetí hypotézu musím zamítnout, protože na základně vyhodnocených výsledků z polostrukturovaných rozhovorů vyplývá, že učitelé dostatečně využívají potenciál tématu pro výuku souvislostí na žákům známých příkladech.

8 Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem je vyučován tematický celek místní region učiteli zeměpisu na ZŠ v Karlovarském kraji. Na základě analýzy získaných výsledků z polostrukturovaných rozhovorů s osmi učiteli jsem dospěl k závěru, že nelze vyslovit zcela jednoznačné tvrzení. Polovina učitelů vymezuje pro potřeby výuky místní region jako Karlovarský kraj a druhá jako samostatně stanovený menší region. Většina učitelů má vymezenou větší časovou dotaci pro tematický celek místní region než na jednotlivé ostatní kraje. Dalším mým cílem bylo zjišťovat jaké mapy, učebnice a další pomůcky vyučující ve výuce používají, a zhodnotit, zda jsou dostačující. Dle úsudku učitelů pro ně nejsou pomůcky dostatečné, avšak z důvodu náročnosti výzkumu ostatních cílů práce jsem kvalitu těchto didaktických pomůcek nehodnotil. Z mých tří stanovených hypotéz se mi podařilo jednu zcela potvrdit, jednu zcela vyvrátit a u třetí nedošlo k potvrzení ani k vyvrácení. Hypotéza, u které došlo k potvrzení, se týkala kvalitních podkladů pro výuku místního regionu, které učitelům a žákům opravdu chybí. K potvrzení ani vyvrácení nedošlo v případě hypotézy, které řešila zařazení a výuku místního regionu a zněla takto: učitelé tematický celek místní region nevhodně řadí do tematického celku kraje ČR a místní region vyučují pouze jako jeden z krajů. Poslední stanovenou hypotézu jsem musel zamítnout, neboť ze získaných výsledků polostrukturovaného rozhovoru, jsem došel k závěru, že učitelé se snaží dostatečně využívat potenciál tématu pro výuku na žákům známých příkladech. Osobně si myslím, že by učitelé měli mít jasně dané, zda vyučovat místní region jako samostatné učivo nebo učivo v rámci výuky ostatních krajů, aby nedocházelo k rozdílným výkladům. Jako budoucí pedagog se přikláním k výkladu samostatného učiva z důvodu efektivního vyplnění časové dotace.

9 Abstrakt

MATOUŠEK, Martin. Stav výuky tematického celku místní region na základních školách v Karlovarském kraji. Bakalářská práce. Plzeň: Fakulta pedagogická ZČU v Plzni, 71 s., 2019.

Klíčová slova: tematický celek, místní region, základní školy, Karlovarský kraj

Uvedená bakalářská práce je zaměřená na problematiku stavu výuky tematického celku místní region na základních školách pro Karlovarský kraj. První část práce řeší stav současného poznání, který obsahuje informace vázané k regionu z několika různých hledisek a dochází zde k charakteristice zkoumaného území. Pro dosažení cíle je v této práci použita metoda sběru dat. Stav výuky hodnotím pomocí mnou vytvořeného polostrukturovaného rozhovoru, který byl realizován s osmi učiteli na pěti různých základních školách. Výsledky z rozhovorů jsem pro přehlednost zpracoval do tabulek a obrázků. Pro práci byli stanoveny tři hypotézy ve znění: učitelům a žákům zeměpisu na ZŠ chybí kvalitní podklady pro výuku tematického celku místní region – potvrzená, učitelé tematický celek místní region nevhodně řadí do tematického celku kraje ČR a místní region vyučují jako pouze jeden z krajů – nepodařilo se potvrdit ani vyvrátit, učitelé plně nevyužívají potenciálu tématu pro výuku souvislostí na žákům blízkých příkladech – zamítnutá. V závěru práce jsem došel k výsledkům, že nemohu jednoznačně určit jakým způsobem je vyučován tematický celek místního regionu a dle úsudku učitelů pro ně nejsou pomůcky dostačující. Didaktické pomůcky z důvodu náročnosti výzkumu nejsou v práci hodnocené. Své poznatky, postřehy a další doplňující informace jsem zahrnul v diskuzi, která věřím, že bude přínosem.

Abstract

MATOUŠEK, Martin. Current Quality of the Region of Karlovy Vary as a Teaching Subject in Elementary Schools. Bachelor Thesis, Plzeň: Faculty of Education, University of West Bohemia, 71 p., 2019

Keywords: thematic area, local region, basic school, Karlovy Vary region

Abstract The condition of education in a thematic area of the local region at a basic school. This bachelor thesis is devoted to the issue of the condition of education in a thematic area of the local region at a basic school in the Karlovy Vary region. The first part deals with the condition itself of the current knowledge, which consists of information bound to the region from several various perspectives and then it describes the characteristics of the studied area. The method of data collection is used to achieve the aim of the work. The condition of education is gained by a semistructured interview created by the author himself, which was conducted with eight teachers at five different basic schools. For the clarification the results of interview are set in tables and pictures. Three hypotheses have been set for this work: teachers and pupils of geography lack quality materials for teaching/learning the thematic unit of the local region – confirmed; teachers used thematic area of the local region in an inappropriate way with a thematic area of the regions in the Czech Republic and they teach the local region only as one of all – it wasn't confirmed neither disproved; teachers do not fully exploit the potential of the topic, which is connected with pupils' known area – disproved. In conclusion, it is not possible to determine in which way a thematic area of the local region is thought. According to the teachers' views the didactic tools are not sufficient for teaching. Didactic tools are not evaluated in this work due to its complexity. Findings, perception and other adding information are included in a discussion section that will be a benefit for teachers.

Seznam literatury a zdrojů

Tištěné dokumenty

CULEK, Martin. et al. 1996. *Biografické členění České republiky*. Enigma, Praha. 345 pp.

DEMEK, Jaromír, MACKOVČIN, Peter, et al. 2006. *Hory a nížiny zeměpisný lexikon ČR*. AOPK ČR, Brno. 580 pp.

FRIEDL, Karel. 1991. *Chráněná území v České republice*. Informatikum, Praha. 274 pp.

GAVORA, P. 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozšířené české vyd. Paido, Brno. 261 pp.

CHLUPÁČ, I. et al. 2002. *Geologická minulost České republiky*. Academia, Praha. 436 pp.

QUITT, Evžen. 1971. *Klimatické oblasti Československa*. Geografický ústav ČASV, Brno. 73pp.

ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĐOVÁ. 2007, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Portál, Praha. 377 pp.

TOLASZ, Radim. et al. 2007. *Atlas podnebí Česka*. Český hydrometeorologický ústav, Praha. 254 pp.

VLČEK, Vladimír. et al. 1984. *Zeměpisný lexikon ČSR: Vodní toky a nádrže*. Academia, Praha. 315 pp.

Elektronické zdroje

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. 2019. Regionální pracoviště Správa CHKO Slavkovský les [online]. [cit. 13. 2. 2019].

Dostupné na WWW: <http://slavkovskyles.ochranaprirody.cz/>

Balada, J. et al. 2016. *Rámcově vzdělávací program pro základní vzdělání* [online]. [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné na WWW:

http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf

Biogeografie. Biogeografický region. In: [online]. [cit. 3. 4. 2019].

Dostupné na WWW:

https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/prif/ps13/biogeogr_2/web/pages/index_book_12-2-2.html

Český statistický úřad. 2018. Cizinci v Karlovarském kraji [online]. [cit. 15. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.czso.cz/csu/xk/cizinci-v-karlovarskem-kraji-k-31-12-2017>

Český statistický úřad. 2018. Charakteristika Karlovarského kraje [online]. [cit. 8. 2. 2019]. Dostupné na WWW: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_karlovarskeho_kraje

Český statistický úřad. 2019. Návštěvnost v Karlovarském kraji v roce 2018 [online]. [cit. 20. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.czso.cz/csu/xk/navstevnost-v-karlovarskem-kraji-v-roce-2018>

Český statistický úřad. 2019. Zaměstnanost, nezaměstnanost [online]. [cit. 18. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.czso.cz/csu/xk/zamestnanost-xk>

Český statistický úřad. 2019. Životní prostředí [online]. [cit. 11. 2. 2019]. Dostupné na WWW: https://www.czso.cz/csu/xk/zivotni_prostredi-xk

Český statistický úřad. 2018. Správní obvody [online]. [cit. 7. 2. 2019]. Dostupné na WWW: https://www.czso.cz/csu/xk/spravni_obvody

Fresser. 2007. Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání [online]. [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné na WWW: [http://www.gymostrov.cz/gymostrov/userfiles/%C5%A0VP%20-%20NG%20-%20od%201_9_2017\(3\).pdf](http://www.gymostrov.cz/gymostrov/userfiles/%C5%A0VP%20-%20NG%20-%20od%201_9_2017(3).pdf)

Geologie České republiky. Geologická mapa České republiky. In: [online]. [cit. 18. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://sites.google.com/a/12zscv.cz/geologie-ceske-republiky/home/geologicka-mapa-ceske-republiky>

- CHROMÝ, P. 2010. Region a Regionalismus. *Geografické rozhledy* [online]. [cit. 24. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://www.geograficke-rozhledy.cz/archiv/clanek/646/pdf>
- Janischová. 2013. Školní vzdělávací program [online]. [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné na WWW: http://www.zstruhlarska.cz/wp-content/uploads/2013/PDF/svp/Svp13_CharS.pdf
- Karlovarský kraj v kostce*. Mapa kraje v rámci Evropy. In: [online]. [cit. 15. 3. 2019]. Dostupné na WWW: <http://www.karlovyvary-region.eu/cz/o-karlovarskem-kraji/karlovarsky-kraj-v-kostce-7209>
- Kučerová. 2018. Školní vzdělávací program [online]. [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné na WWW: https://www.zsamsostrov.cz/svp/svp_zs_1819.pdf
- Ministerstvo životního prostředí. 2019. Půdní poměry ČR. In: [online]. [cit. 15. 3. 2019]. Dostupné na WWW: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/pudni_mapy/\\$FILE/OOOPK-Karlovarsky_%20kraj-20131128.gif](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/pudni_mapy/$FILE/OOOPK-Karlovarsky_%20kraj-20131128.gif)
- Musil, J. et al. 2017. Informační portál Karlovarského kraje. Územně analytické podklady Karlovarského kraje [online]. [cit. 16. 2. 2019]. Dostupné na WWW: https://www.kr-karlovarsky.cz/region/uzem_plan/Stranky/UAP-KK/UAP_Karlovarskeho_kraje.aspx
- Musil, J. et al. 2017. Územně analytické podklady Karlovarského kraje. *Veřejná doprava* [online]. [cit. 19. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://webmap.krkarlovarsky.cz/download/vuc/UAP_2017/UAP_KK_2017_podklady.pdf
- Musil, J. et al. 2017. Územně analytické podklady Karlovarského kraje. *Rekreace*. [online]. [cit. 23. 2. 2019]. Dostupné na WWW: http://webmap.kr-karlovarsky.cz/download/vuc/UAP_2017/UAP_KK_2017_podklady.pdf
- NUTS. 2016. *Portál územního plánování* [online]. [cit. 4. 2. 2019]. Dostupné na WWW: <https://portal.uur.cz/spravni-usporadani-cr-organy-uzemniho-planovani/nuts.asp>

Svobodová. 2017. Školní vzdělávací program [online]. [cit. 1. 3. 2019].

Dostupné na WWW:

<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=c2tvbGFkdm9yeS5je nx6cy0xLW1hamUtMS1rLTEwLTQtMjAxMXxneDoyNzQ1YTU5ZGQzN zAyYjcw>

Školní vzdělávací program ZV [online]. 2013 [cit. 2019-01-03]. Dostupné na

WWW: http://www.zstruhlarska.cz/wp-content/uploads/2013/PDF/svp/Svp13_CharS.pdf

Veselá. 2013. Školní vzdělávací program [online]. [cit. 1. 3. 2019].

Dostupné na WWW: <https://zskyselka.eu/files/200004582-39c253abc7/%C5%A0VP---2013.pdf>

Živý kraj. 2012. Živý kraj [online]. [cit. 3. 1. 2019]. Dostupné na WWW:

<http://www.zivykraj.cz/cz/objevujte/galerie>

Živý kraj. 2012. Přírodní rezervace Ryžovna [online]. [cit. 13. 2. 2019].

Dostupné na WWW: <http://www.zivykraj.cz/cz/objevujte/prirodni-rezervace-ryzovna>

Seznam tabulek, grafů, obrázků a příloh

Tabulky

Tabulka 1 - Obce s rozšířenou působností počet obcí, které spravují a specifika jednotlivých ORP.....	13
Tabulka 2- Ukázka geomorfologického členění Krušnohorské soustavy....	19
Tabulka 3 - Demografické údaje Karlovarského kraje	29
Tabulka 4 – RVP obsah učiva České republiky, kam spadá místní region, který by měl žák umět.....	34
Tabulka 5 – Tabulka, která obsahuje příklady obecně platných pravidel na jednotlivých školách.....	48
Tabulka 6 - Příklady souvislostí, jaké učitelé zmínili na jednotlivých školách. Které příklady jsou nejkomplexnější (a nejdůležitější v regionu) a kde ve světě můžeme najít jeho aplikaci.	49
Tabulka 7 - Tabulka ukazuje, jak učitelé vymezili region a proč ho učitelé vymezili, tak jak vymezili.....	50
Tabulka 8 – Jaké mapy učitelé používají. Konkrétní mapy, které používají ve výuce.	52
Tabulka 9 - Pomůcky, zdroje informací, které učitelé používají při přípravě výuky.....	53
Tabulka 10 - Pokud učitelé ve výuce používají další pomůcky, tak jaké pomůcky to jsou.	54
Tabulka 11 - Podklady, které vy učitelé chtěli, ale nemají je k dispozici....	56

Tabulka 12 - Pořádají učitelé exkurzi v rámci výuky místního regionu. Pokud ano, tak kam a jak je exkurze dlouhá. 57

Tabulka 13 - Mají učitelé spojenou exkurzi v rámci místního regionu s jinými předměty. Pokud ano, jaké předměty to jsou. 59

Tabulka 14 - Participují učitelé na organizaci a vedení exkurze s dalšími učiteli, pokud ano, učitelé kterých předmětů to jsou. 60

Obrázky

Obrázek 1 - Poloha Karlovarského kraje v rámci České republiky a Evropy. 15

Obrázek 2 - Administrativní členění Karlovarského kraje. 16

Obrázek 3 – Zjednodušená geologická mapa České republiky s vyznačeným Karlovarským krajem..... 17

Obrázek 4 - Geomorfologické členění Karlovarského kraje. 18

Obrázek 5 - Klimatické oblasti Karlovarského kraje..... 22

Obrázek 6 - Vodní toky a plochy Karlovarského kraje. 23

Obrázek 7 - Půdní poměry Karlovarského kraje..... 24

Obrázek 8 - Biogeografické podprovincie ČR a bioregiony Karlovarského kraje..... 25

Obrázek 9 - Chráněná území krajiny Karlovarského kraje..... 27

Obrázek 10 - Vývoj počtu obyvatel v Karlovarském kraji. 29

Obrázek 11 - Časová dotace, kterou mají učitelé vyčleněnou na výuku místního regionu a výuku ostatních krajů na zkoumaných jednotlivých školách v Karlovarském kraji.	42
Obrázek 12 – Je časová dotace vyčleněná na výuku místního regionu dostačující. Učitelé odpovídali ano/ne.	43
Obrázek 13 - Úrovně myšlenkových schopností (dle Blooma), které učitelé při výuce místního regionu, po svých žácích u každé z oblastí požadují. ...	44
Obrázek 14 - Úrovně myšlenkových schopností (dle Blooma), které při výuce ostatních krajů po svých žácích u každé z oblastí požadují.	45
Obrázek 15 - Metody ve výuce místního regionu, které učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní.	46
Obrázek 16 - Metody ve výuce ostatních krajů, které učitelé používají a kolik procent času výuky jimi zaplní.	47
Obrázek 17 - Co učitelé považují za svůj region, jak tento region vymezili.	50
Obrázek 18 – Obrázek zobrazuje, jaké učebnice a pracovní sešity učitelé používají.	51
Obrázek 19 – Učitelé odpovědi na otázku, jestli jsou dle jejich názoru učebnice a pracovní sešity dostatečně kvalitní a vhodné pro výuku tematického celku „místní region“.....	55
Obrázek 20 - Jsou mapy, které učitelé používají dle učitelů dostatečně kvalitní.	56

Přílohy

Příloha 1 – Ukázka vyplněného polostrukturovaného rozhovoru

Polostrukturovaný rozhovor

ZVO – základní výzkumná otázka

SVO – specifická výzkumná otázka

TO – tazatelská otázka

ZVO: Jakým způsobem učitel vyučuje tematický celek Karlovarský kraj na ZŠ v Karlovarském kraji?

Škola: ZŠ a Mateřská škola Ostrov, Myslbekova 996, příspěvková organizace

Praxe učitele: 32 let

Aprobace: RJ, Z

Předměty, které vyučujete: Z, RJ, NJ

SVO1: Je celek vyučován jako samostatné učivo, svébytně vymezený region, či pouze jako celý Karlovarský kraj, tedy jako ostatní kraje?

SVO2: Využívají vyučující plně potenciál tématu „místní region“ pro výuku souvislostí na žákům blízkých tématech?

TO1. V kterém ročníku vyučujete místní region?

- a) 6. ročník
- b) 7. ročník
- c) 8. ročník**
- d) 9. ročník
- e) prima
- f) sekunda
- g) tercie
- h) kvarta

TO2. Kolik hodin výuky věnujete tématu místního regionu?

- a) Méně než 1 hodinu
- b) 1-2 hodiny
- c) 3-4 hodiny**
- d) 5-6 hodin
- e) 7-8 hodin
- f) 9-10 hodin
- g) Více jak 10 hodin výuky

TO3. Kolik hodin výuky věnujete přibližně každému z krajů (mimo karlovarského)?

- a) Méně než 1 hodinu
- b) 1-2 hodiny**
- c) 3-4 hodiny
- d) 5-6 hodin

- e) 7-8 hodin
- f) 9-10 hodin
- g) Více jak 10 hodin výuky

TO4. Je pro vás časová dotace, kterou máte vyčleněnu na výuku místního regionu dostačující?

a) Ano

b) Ne

TO5. Které oblasti zeměpisných znalostí pokrýváte ve výuce místního regionu? Kterou z úrovní myšlenkových schopností (dle Blooma) po svých žácích u každé z oblastí zeměpisných znalostí požadujete? (prosím zakroužkujte v předložené tabulce č. 1)

TO6. Které oblasti zeměpisných znalostí pokrýváte při výuce ostatních krajů? Kterou z úrovní myšlenkových schopností (dle Blooma) po svých žácích u každé z oblastí zeměpisných znalostí požadujete? (prosím zakroužkujte v předložené tabulce č. 2)

TO7. Které níže zmíněné metody ve výuce místního regionu používáte a kolik procent času výuky jimi zaplníte?

- a) Výkladové pojetí, prezentace 40%
- b) Samostatná práce žáku 30%
- c) Skupinová práce 10%
- d) Metody písemných prací 10%
- e) Práce s učebnicí, textovým materiálem 10%

TO8. Které níže zmíněné metody ve výuce ostatních krajů (mimo karlovarského) používáte a kolik procent času výuky jimi zaplníte?

- a) Výkladové pojetí, prezentace 40%
- b) Samostatná práce žáku 30%
- c) Skupinová práce 10%
- d) Metody písemných prací 10%
- e) Práce s učebnicí, textovým materiálem 10%

TO9: Vracíte se v rámci výuku tématu místní region k pravidlům a informacím, probíraným v rámci obecného zeměpisu?

a) ano

b) ne

TO10: Ukazujete na žákům známých příkladech obecně platná pravidla?

a) ano

b) ne

TO11: Pokud ano, uveďte prosím několik příkladů.

Litosféra – geolog. Stavba, členitost povrchu, pedosféra – typy, druhy půd, polohopis

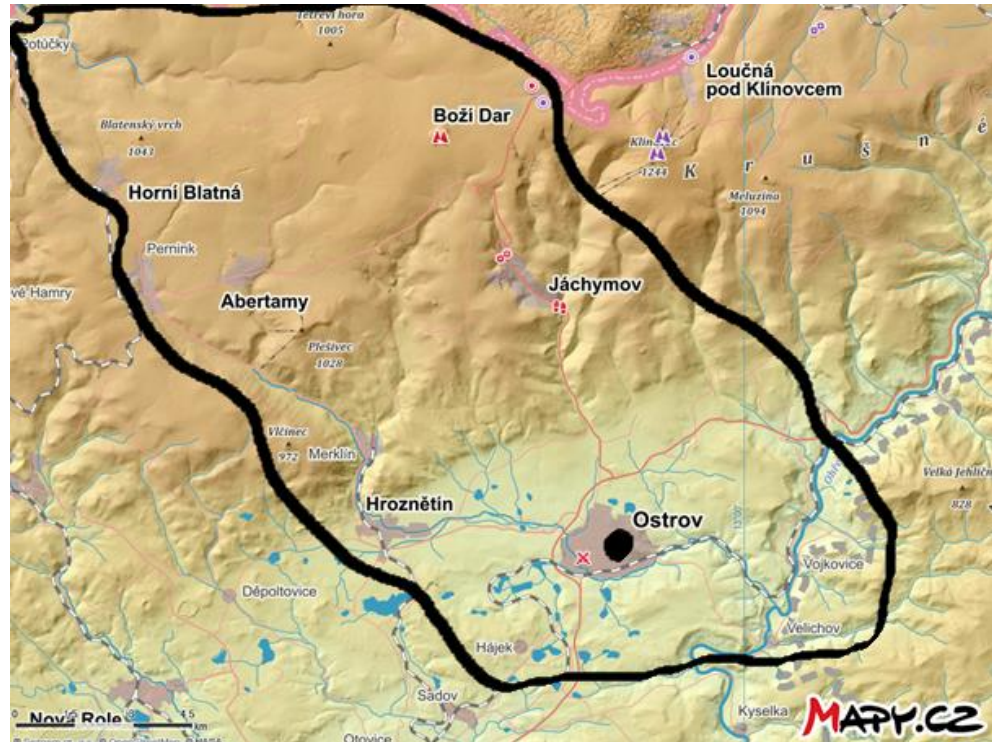
Hydrosféra-minerální prameny, vodstvo, biosféra biomy, atmosféra klima

TO12: Uveďte prosím i příklad souvislostí, který je dle Vás nejkompexnější (a nejdůležitější ve Vašem regionu) a kde ve světě můžete najít jeho aplikaci.

Přírodní a socioekonomické hledisko

SVO3: Jak mají učitelé vymezený region, pokud nevyučují Karlovarský kraj.

TO13. Vyznačte do mapy, co považujete za svůj region a kde leží škola, na které vyučujete? (viz obrázek)

TO14: Jak konkrétně a proč jste si tento region vymezili (viz obr. TO13)?

ORP – obec s rozšířenou působností

SVO4: Jaké pomůcky při výuce učitelé využívají.

TO15. Které učebnice a pracovní sešity používáte?

Hravý zeměpis – Česká republika, učebnice pro 8. ročník ZŠ a víceletá gymnázia nakl. Taktik, Hravý zeměpis – Evropa a Česká republika pracovní sešit pro 8 ročník ZŠ a víceletá gymnázia

TO16. Jaké zmíněné mapy používáte?

a) Školní mapy (které)

ČR – sešitový atlas pro ZŠ a víceletá gymnázia kartografie Praha,

Školní atlas dnešního Česka Terra s.r.o., tematický atlas Karlovarského kraje
kartografie Praha

b) Vlastní mapy

TO17. Používáte při přípravě výuky další pomůcky nebo zdroje informací?

a) Ano (které)

encyklopedie, časopisy, internetové zdroje (geografický rozhled)

b) Ne

TO18. Používáte ve výuce další pomůcky?

a) ano (které)

Připravené prezentace, DVD, internetové stránky ČSÚ Karlovarského kraje

b) ne

SVO5: Je kvalita podkladů pro výuku tématu místní region pro Vás dostatečná?

TO19: Jsou učebnice a pracovní sešity, které používáte podle Vás kvalitní?

Nejsou – doplňuji z vlastních zdrojů

TO20. Jsou mapy, které používáte dle Vašeho názoru dostatečně kvalitní?

NE

TO21: Jaké další podklady byste ve výuce rádi používali, ale nejsou k dispozici?

Kvalitní mapu Karlovarského Kraje samostatně

TO22: Pořádáte exkurzi do okolí v rámci výuky místního regionu?

a) Ano

b) Ne

Pokud ano:

Kam? 1) Navštěvuji různé výrobní závody (Moser, Becherovka, Porcelánka)

2) přírodní krajiny – Borecké rybníky v Ostrově, důl Mauricius

Jak dlouhou? Jednodenní

TO23. Máte exkurzi spojenou i s jinými předměty?

a) ANO (jaké předměty to jsou)

Dějepis, TV, ČJ, VV, PŘ

b) NE

TO24: Participují na organizaci a vedení exkurze s Vámi další učitelé?

Jakých předmětů?

ANO učitelé předmětů, s kterými na exkurzi jdu

Tabulka č. 1

a. Geografická poloha	b. Přírodní podmínky	c. Socio-ekonomické podmínky	d. Historicko-kulturní	e. Vazby mezi jednotlivými složkami
zapamatování	zapamatování	zapamatování	zapamatování	zapamatování
pochopení	pochopení	pochopení	pochopení	pochopení
aplikace	aplikace	aplikace	aplikace	aplikace
analýza	analýza	analýza	analýza	analýza
syntéza	syntéza	syntéza	syntéza	syntéza
hodnocení	hodnocení	hodnocení	hodnocení	hodnocení

Tabulka č. 2

a. Geografická poloha	b. Přírodní podmínky	c. Socio-ekonomické podmínky	d. Historicko-kulturní	e. Vazby mezi jednotlivými složkami
zapamatování	zapamatování	zapamatování	zapamatování	zapamatování
pochopení	pochopení	pochopení	pochopení	pochopení
aplikace	aplikace	aplikace	aplikace	aplikace
analýza	analýza	analýza	analýza	analýza
syntéza	syntéza	syntéza	syntéza	syntéza
hodnocení	hodnocení	hodnocení	hodnocení	hodnocení

Bloomova taxonomie výukových cílů

Zapamatování - definovat, doplnit, napsat, opakovat, pojmenovat, popsat, přiřadit, reprodukovat, seřadit, vybrat, vysvětlit, určit

Pochopení - dokázat, jinak formulovat, ilustrovat, interpretovat, objasnit, odhadnout, opravit, přeložit, převést, vyjádřit vlastními slovy, vyjádřit jinou formou, vysvětlit, vypočítat, zkontrolovat, změřit

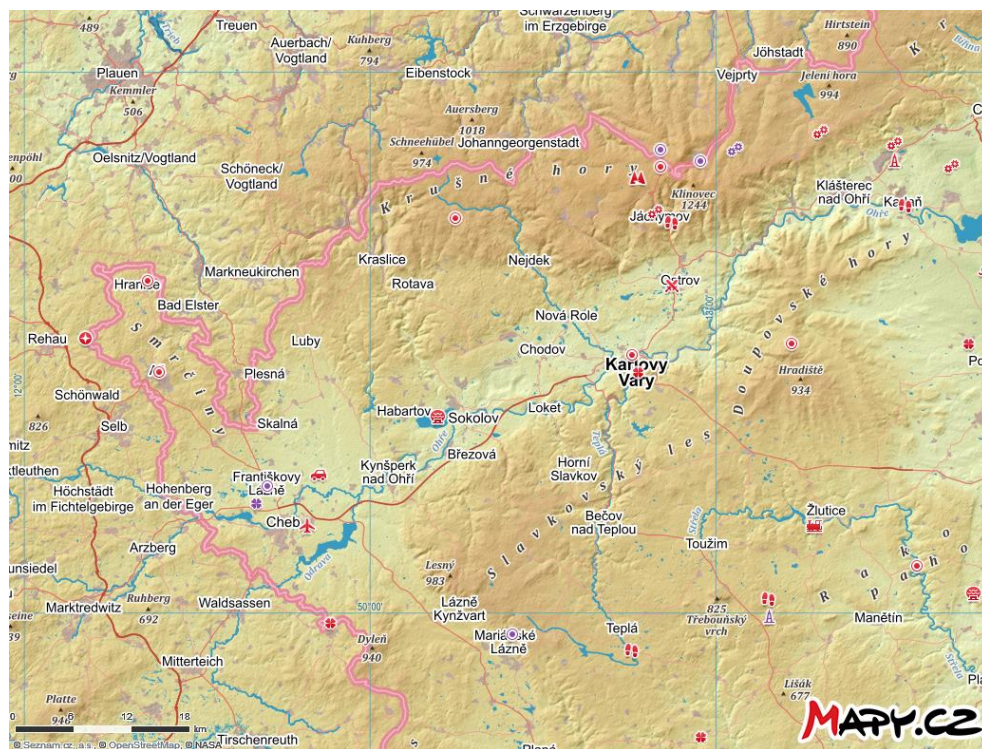
Aplikace - aplikovat, demonstrovat, diskutovat, interpretovat údaje, načrtnout, navrhnout, plánovat, použít, prokázat, registrovat, řešit, uvést vztah mezi, uspořádat, vyčíslit, vyzkoušet

Analýza - analyzovat, provést rozbor, rozhodnout, rozlišit, rozčlenit, specifikovat

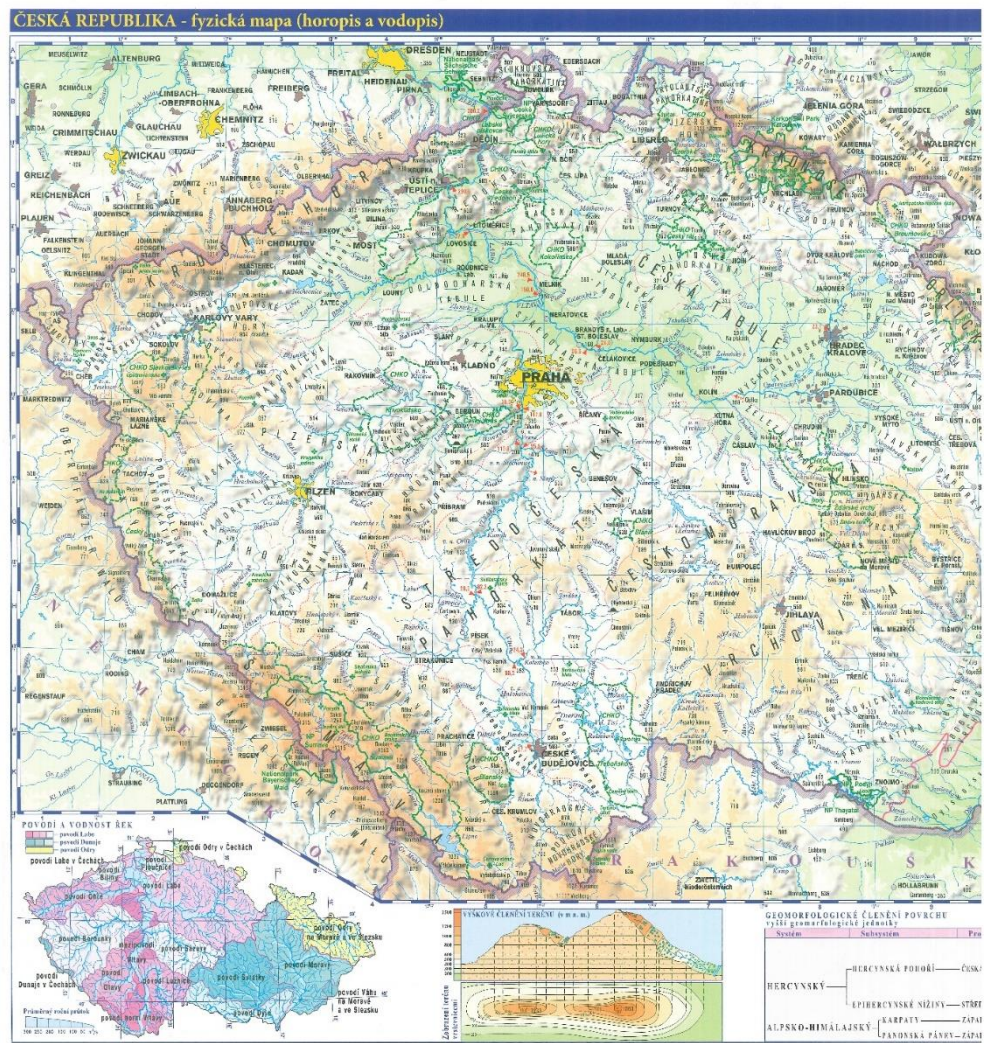
Syntéza - kategorizovat, klasifikovat, kombinovat, modifikovat, napsat sdělení, navrhnout, organizovat, reorganizovat, shrnout, vyvodit obecné závěry

Hodnocení - argumentovat, obhájit, ocenit, oponovat, podpořit (názory), porovnat, provést kritiku, posoudit, prověřit, srovnat s normou, vybrat, uvést klady a zápory, zdůvodnit, zhodnotit

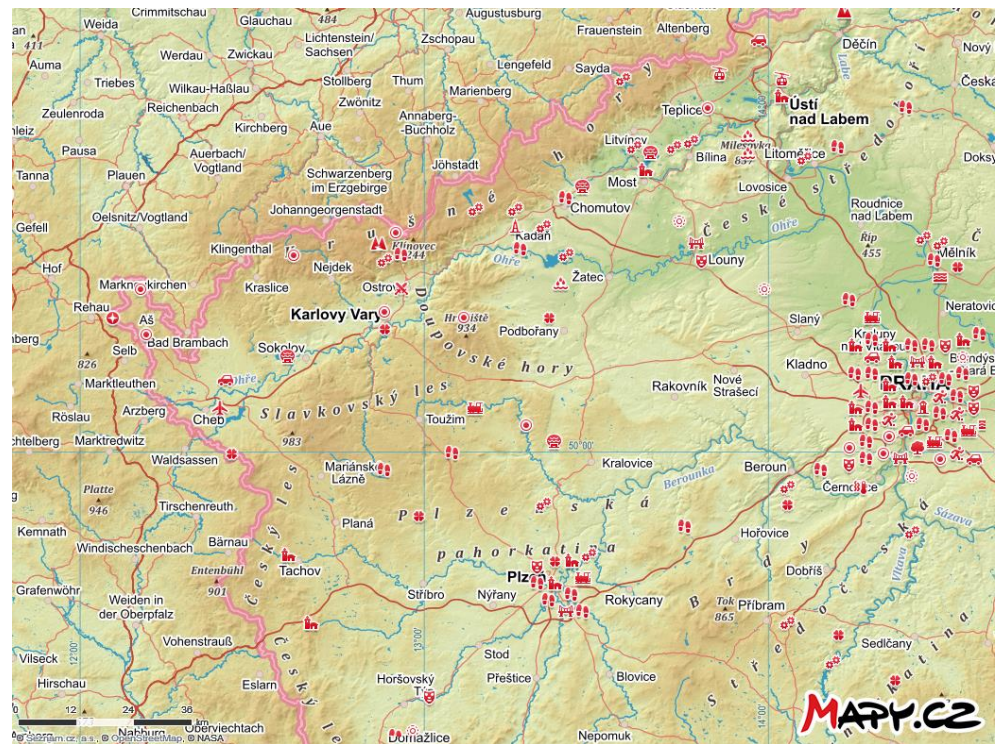
Obrázek č. 1

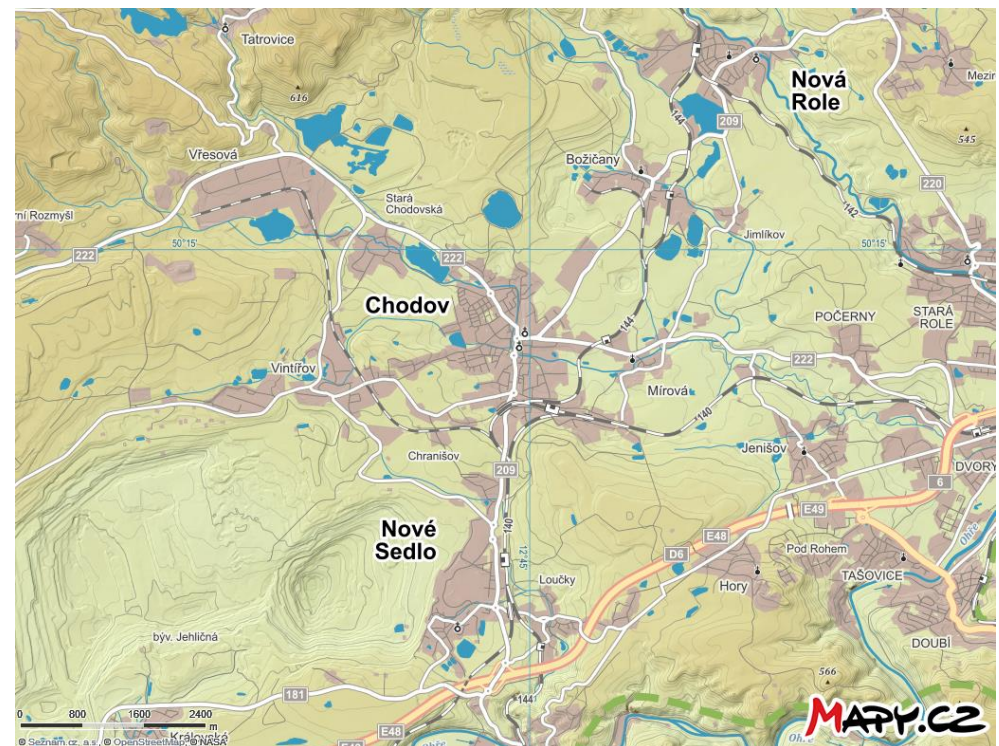
Obrázek č. 2

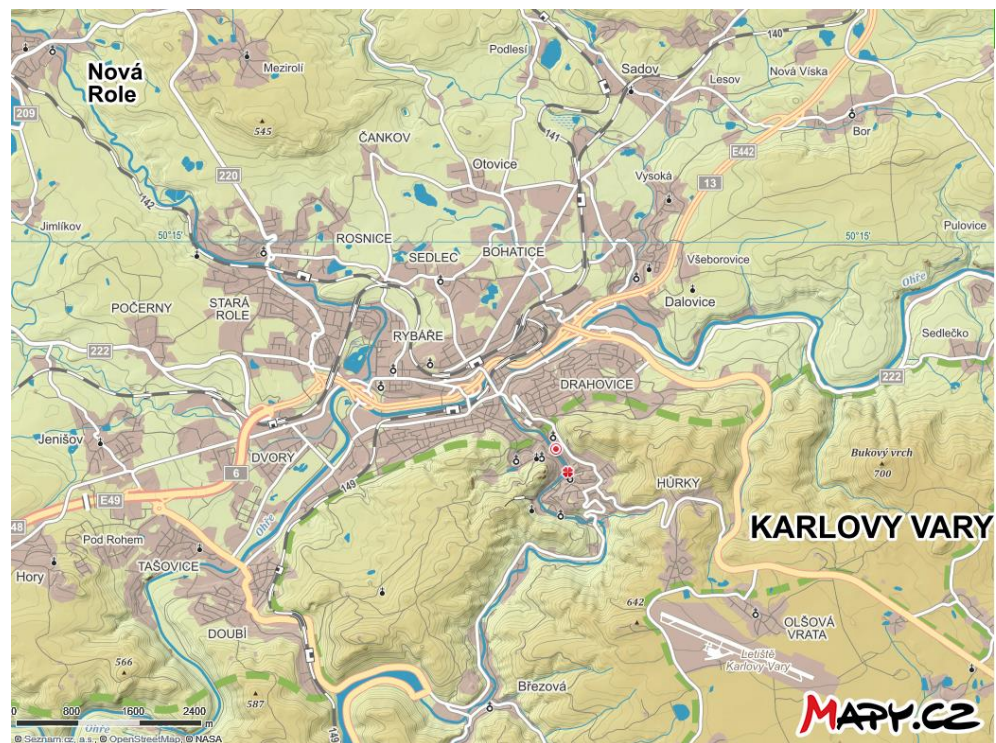
Obrázek č. 3.

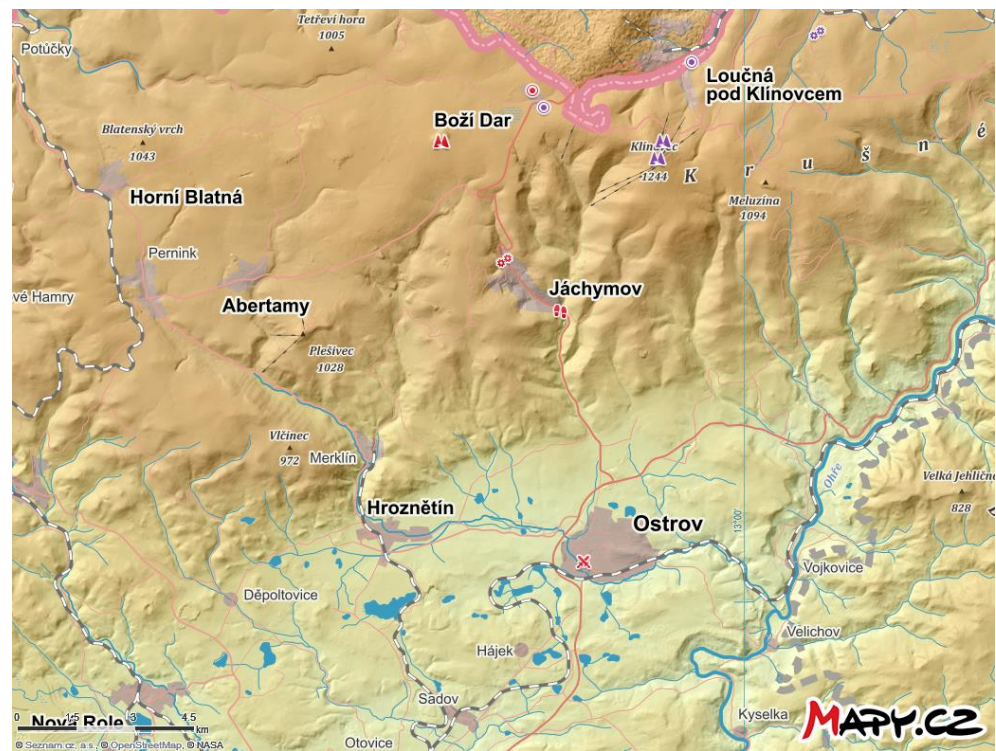
Obrázek č. 4.

Obrázek č. 5.

Obrázek č. 6.

Obrázek č. 7

